

Laiškai lietuviams

rugėjis/september 1989

VILNIAUS VAIKAI	253	Lacrima
MANO DIEVAS — MEILĖS DIEVAS	255	Dalia Staniškienė
PASAULIO ISTORIJOS PRASMĖ	258	Kun. Jonas
TĖVO NAMUOSE	261	Marija Stankus-Saulaitė
KRISTAUS SEKIMAS	263	Chiara Lubich
ŽMOGAUS VARGO MAŽINIMAS “CARITAS” ŠVIESOJE	264	A. Pajarskaitė
VASAROS PABAIGA	268	Jūratė Vasauskaitė
RASINIS KLAUSIMAS	269	Rima Polikaitytė
MANE STEBINA IR DŽIUGINA	270	Vida Brazaitytė
TAMSIOJE LIETUVOS PADANGĖJE ŠVIESOS ŽIBURYS	277	Vytautas Kasniūnas
EILĖRAŠTIS	279	Jūratė Vasauskaitė
PO AUKŠTAISIAIS, PO GIEDRAISIAIS	280	Alė Rūta
TĖVYNĖJE	282	Gediminas Vakarīs
KALBA	284	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	286	Juoz. Pr.
PAULIUS AUGIUS	216	Red.

Šis numeris iliustruotas dail. Pauliaus Augiaus kūrinių nuotraukomis.
Viršelio apipavidalinimas — Petro Aleksos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

Laiškai lietuviams

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1989 / RUGSĖJIS — SEPTEMBER / VOLUME XL, NO. 8

Lacrima

VILNIAUS VAIKAI

Koks jaunas Vilnius Pirmąją rugsėjo...
Gatves užtvindė žydintys vaikai!
Jų kūdikiškos širdys dar nespėjo
Pažint, kur melo, kur tiesos takai.

O kadgi niekad šalnos nepaliestų
Žiedų brangiausių — tų tyrų širdžių!
Kad skaisčios akys visados taip šviestų! —
Visiems vaikams šiandieną to meldžiu.

Kad jie mylėtų Dievą ir Tėvynę,
namus gimtuosius, papročius tėvų...
kad gerbtų juodą duoną kasdieninę
Ir neieškotų svetimų dievų.

—Vaikai, užaukite geri ir kilnūs!
Laimingi būkit, neišduokit Vilniaus! . .

1979.09.01

Paulius Augius

Pavasaris, 1937

MANO DIEVAS — MEILĖS DIEVAS

(Suaugusiųjų konkurse III premiją laimėjęs straipsnis)

DALIA STANIŠKIENĖ

Nė vienas iš mūsų negyvena sau,
nė vienas sau nemiršta.
Ar gyvename, Viešpačiui gyvename,
ar mirštame, Viešpačiui mirštame.
Taigi ar gyvename, ar mirštame,
mes esame Viešpaties.

Rom 14, 7

Šie Šv. Rašto žodžiai visada man buvo labai prasmingi. Jie įrašyti mano a.a. tėvelio laidotuvių paveikslėlyje kartu su malda: "Gailestingasis Dieve, suteik jam amžiną ramybę". Perskaičiau juos ir susimąsčiau. Ką tie žodžiai man reiškė per eilę metų? Turbūt skaitydavau juos su rezignacija, susitaikant su Dievo valia. Bet šiandien jie man reiškia daugiau, negu tik Dievo valios priėmimą; šiandien juos skaitydama, aš pajuntu džiaugsmą ir ramybę, kurios paveikslėly maldauju savo mirusiam tėvui...

AR GYVENAME, AR MIRŠTAME, MES ESAME VIEŠPATIES!

Mintimis grįžtu į vaikystę. Prisimenu mažą Lietuvos miestelį, kur dažnai viešėdavau pas savo močiutę. Ten ir pirmąją šv. Komuniją priėmiau. Prisimenu saulėtus rytus, kai, netolimos bažnyčios varpų balso pažadinta, šokdavau iš lovos, skubiai apsirengdavau ir bėgdavau į šv. mišias. Ten būdavo kelios moterėlės ir aš. Neprišimenu, kokie jausmai tais ankstyvais rytais mane vesdavo į bažnytelę, bet neabejoju, kad ten esantis Dievas buvo tas pats, kurį šiandien randu kasdien šv. mišių aukoj ir savo širdy. Nors ir toli esu nuo ano vaikystės miesto, ten paliktas Dievas nepasikeitė; pasikeičiau tik aš.

Kai jau gyvenome tremtinių stovyklose Vokietijoje ir visa klasė sustodavo eilėn

išpažinties, bijodavau ir jausdavausi labai kalta. Nuolat vargindavo visokios mintys, klausimai, į kuriuos niekas neatsakydavo, kurių net neišdrįsdavau paklausti. Melstis buvo įprasta iš maldaknygės. Tad su Dievu dažniausiai kalbėdavausi surašytų ar išmoktų maldų žodžiais, bažnyčioje, į kurią eidavom visa šeima sekmadieniais ir šventadieniais, nes taip buvo Bažnyčios įsakta. Bažnyčioj turėdavau būti rimta, susikaupus ir "suaugus"; nusijuokti atrodydavo netinka, nepagarbu. Maldai reikėdavo pabėgti nuo aplinkos, atsiskirti "nuo pasaulio", susikaupti. Jau daug vėliau, Amerikoje, labai pamėgau kun. Ylos sukurtas maldas, išmokau jas atmintinai; jos man savos dar ir šiandien: kalbu jas, lyg savus žodžius sakydama... Mėgau novenas, labai anksti pamilau rožančiaus maldą.

Prisimenu, kai kas blogo atsitikdavo, galvodavau, kad Dievas mane apleido... Ir vėl tas kaltės ir baimės jausmas: ką padariau? kodėl Jis mane baudžia? Manydavau, kad Jis nusuko nuo manęs savo veidą, nes esu Jo neverta...

Mano malda paprastai būdavo sąrašas prašymų ir kartais padėkos, daug rečiau Dievo garbinimo. Šv. Rašto skaityti nebuvom skatinami, ir jį pažinojom tik iš skaitymų mišių metu. Tačiau jis mane traukė ir masino. Daugiau pradėjau į jį gilintis ir kasdien skaityti, kai pradėjau lankyti maldos susirinkimus.

Šiandien Dievo žodis Šv. Rašte bei šv. mišios — mano kasdieninė duona, be kurios sunku būtų gyventi ir neįmanoma progresuoti. Tai suteikia man ne tik paguodos, bet ir daug atsakymų kasdieninėms problemoms. Šiandien man malda — tai pokalbis su Dievu, pokalbis, kurio nuolat

ieškau, kurį noriu vesti, be kurio nemo-
kėčiau gyventi. Šv. mišios šiokiadieniais—
tai lyg maloni kasdieninė bičiulystė su ar-
timiausiu draugu; be to bičiulystės diena
būna tuščia, kažko trūksta. Dar vis labai
mėgstu ir rožančiaus maldą, ypač kreipiant
dėmesį į Marijos šių dienų skatinimus jį
kasdien kalbėti. Kasdien meldžiuosi už
kitus, dažniausiai kreipdamasi į Dievą sa-
vais žodžiais. Tačiau mano asmeniškų
prašymų sąrašas gerokai sutrumpėjo, jie
sutelpa į vieną: duok jėgų, apšviesk protą,
kad mokėčiau su džiaugsmu pildyt Tavo
valią...

Kartais gera tik pabūti Dievo artume,
tyloj bažnyčioj, tik sėdėti ir Juo džiaug-
tis... Bet išmokau Jį jausti ir girdėt net
aplinkos triukšme (dažnai sunku nuo to
triukšmo pabėgt). Galiu Dievo žodį Šv.
Rašte skaityt bet kur ir nematyt veidų, ir
negirdėt aplinkinių garsų. O kartais net tas
triukšmas, tie žmonės, ta, rodos, blaškanti
aplinka man kalba apie Jį. Ir dėkoju Jam,
kad kiekviename sutiktame žmoguje, net ir
tokiame, kurio nemėgstu, pajėgiu matyt
Kristų.

Dievas man ypatingai kalba per ne-
laimes, per sunkius įvykius mano ir mano
šeimos gyvenime. Ir nežiūriu į tai, kaip į
Jo bausmę. Šiandien matau, kad pergyven-
tos tragedijos, skausmai ar ligos mūsų
šeimą ne išskyrė, ne kartėlio pripildė, bet
suartino vieną su kitu ir priartino prie
Dievo.

Laiške Galatams šv. Paulius rašo: “Juk
visas įstatymas telpa viename sakinyje:
“Mylėk savo artimą, kaip savę patį” (5,
14). Toliau rašoma: “Dvasios vaisiai yra
meilė, džiaugsmas, taika, kantrybė, malon-
umas, gerumas, ištikimybė, romumas,
susivaldymas. Tokiems dalykams nėra
įstatymo” (5, 22).

Kartais taip toli žmogus pasijunti nuo
šių nepaprastų, o kartu tokių paprastų
žodžių įgyvendinimo! Kartais nuolatines
pastangas užneša pilkos kasdienybės

dulkės. Šiandien žinau, kad esu nuolat
klystantis žmogus ir tobulybės niekad ne-
pasieksiu, bet kad vis vien turiu jos siekti.
Pajutus kaltę, skubu Jį atsiprašyti ir žinau,
kad Jis atleidžia ir kad mane myli — ne-
tobulą ir dažnai klystančią. Šiandien žinau,
kad ir praety Jis niekad nuo manęs ne-
nususuko. Tik aš Jo kartais nematau, nes
nugręžiu nuo Jo savo veidą. Nuostabus
man pavyzdys, kaip savo silpnybėms
nepasiduoti, nenusivilti ir net už savo
silpnumą Dievui dėkoti, yra palaimintasis
Jurgis Matulaitis. Jis savo “Užrašuose”
rašė: “Matau, Viešpatie, kaip tavo gausios
malonės, tekėdamos nelyginant upelio
srovės, nuolat valo, nuplauna nuo sielos
netobulybių dulkes ir nusižengimų purvus.
Už tai ačiū tau, gailestingasis Dieve”.

Mano Dievas — atlaidumo ir meilės
Dievas — nori, kad nesmerkčiau savo
žmogiškumo, kad nupuolus greitai
pasikelčiau ir vėl eičiau vis artyn prie Jo,
vis laikydama savo ranką Jo rankoj. Kai Jo
rankos nejaučiu, žinau, kad ne Jis mane, o
aš Jo ranką paleidau...

Šiandien jaučiuosi kaip kūdikis, kuris
nebijo užlipti ir atsisėsti ant tėvelio kelių,
klausytis jo pasakojimų ir jaustis saugiai ir
patogiai. O nulipus dar vis jausti jo globą
ir žinoti be jokios abjonės, kad jis mato ir
seka mano vaikiškus žingsnius ir pasi-
rengęs mane apsaugoti nuo pavojų;
žinoma, jei neužsidarysiu savo kambarį —
jei mano sielos durys liks Jam atviros...

Šiandien mano Dievas yra tas, kuris
man duoda dvasinę ramybę net ir tada, kai
audros siaučia, kai užaina liūdesys, kai
viskas virsta “aukštyn kojom”, kai nesus-
tabdomai byra ašaros... tada aš ypatingai
girdžiu Jo žodžius:

“Aš jums palieku ramybę,
duodu jums savo ramybę.
Ne taip aš ją duodu,
kaip duoda pasaulis”.

(Jono 14, 27)

1-me Jono laiške skaitome: “Nebėra meilėje baimės, bet tobula meilė stumia baimę šalin” (4,17). Sakoma, kad baimė žmogų sukausto, uždaro tartum į kokį kalėjimą ir sustabdo dvasinį progresą.

Per ilgą metų eilę, nuolat ir vis daugiau gilindamasi į Dievo žodį Šv. Rašte, įsitikinau, kad mano Dievas nėra baimės ir baismės Dievas, o meilės Dievas, kad be galo mylėdamas žmogų. Jis atėjo, gyveno su mumis ir mirė... 27-tos psalmės žodžiais:

“Viešpats — mano šviesa,
Gelbėtojas mano:
ko man bijotis?
Viešpats gina mano gyvybę:
ko man drebėti?”

Dievo meilė — besąlyginė. Žinau, kad turiu keistis, augti, siekti, tobulėti ne todėl, kad Dievas už tai mane mylėtų. Jis jau mane myli, ir tai įgalina mane keistis, augti, siekti ir tobulėti. Dar daugiau: priimdama Jo meilės dovaną, aš pati trokštu prie Jo artėti.

Suprantu, kad ne savo žmogiškom pasitangom prie šio taško priejau: tai Jis mane čia atvedė, nes stengiausi būti Jam atvira. Tačiau taip pat žinau, kad mano pastangoms nėra galo, kad artėjimas prie Jo yra procesas, kuris niekad nesibaigs.

Kažkur skaičiau šį pasakojimą: kartą buvo stiprus žemės drebėjimas, ir vieno kaimo žmonės tai pergyveno su didele baime. Tik viena moteris buvo visai rami. Drebėjimui praėjus, žmonės stebėjosi ir jos klausinėjo: “Ar tu nė trupučio nebijojai?!” Ir ji atsakė: “Ne, nebijojau; aš džiaugiausi, kad tikiu į Dievą, kuris užtenkamai stiprus sujudint žemę!”

Močiutės miestelis ir ana vaikiškų prisiminimų bažnyčia su ryto varpų dūžiais paliko toli už vandenyno. Ir metai, kurie nutekėjo, nusinešė su savim daug skausmo

Paulius Augius

Birutė ir Kęstutis, 1935

ir nuostabių pergyvenimų, daug gražių ir liūdnų prisiminimų. Ir žemės drebėjimų... Matau tą miestelį, lyg per miglas; girdžiu tuos varpus, lyg aidą jaunystės dienų... Ten pirmosios Komunijos dieną prasidėjo mano dvasinė kelionė, atvedusi mane iki šių dienų. Ji dar nesibaigė... Tačiau šandien žinau, ką reiškia skaitytas posakis: džiaugsmas nėra gyvenimas be kančios; džiaugsmas yra gyvenimas su Dievu — MEILĖS DIEVU.

Su istorija visi esame šiek tiek susipažinę. Žinome, kad Lietuva sukūrė savą valstybę, žinome, kada ji apsikrikštijo, žinome apie Žalgirio mūšį, nepriklausomybės paskelbimą ir kita.

Turime žinių ir iš pasaulinės istorijos. Bet jeigu istorija būtų tik datos, vardai ir įvykiai, jie nedaug ką tereikštų mūsų gyvenimui. Katalikybė turi savą istorijos sampratą. Istorija neturėtų jokios prasmės, jeigu į ją nežiūrėtume Bažnyčios akimis. Katalikui yra aišku, jog viskas, kas pasaulyje atsitinka, neatsitinka netyčia. Viskas atsitinka todėl, kad Dievas taip surėdė, ir tas ar kitas įvykis yra jo planų dalis. Kiekvienas istorijos įvykis realizuoja kokį nors to plano numatytą tikslą: ar tai būtų imperijų bei tautybių iškilimas, ar jų žlugimas, ar kurio nors šventojo gimimas, ar bet kas kita. Bet ir blogis ir tas turi savo vietą Dievo planuose, nes jis gali ir iš tiesų panaudoja blogį iškelti gėriui. Visų maiščių ir tragedijų sukuryje krikščionis pasitiki, kad nuostabiu būdu yra realizuojami Dievo planai.

ISTORIJA TURI SAVO TIKSLĄ

Nors Dievo planų visuma mums nepermatoma, bet žinome, kad istorija eina į kokį nors tikslą. Į kokį? Ji kuria Dievo karalystę, kuri bus atbaigta laiko gale, kai bus įvykdytas visų žmonių išganymas. Kristus kryžiaus mirtimi išpirko žmoniją. Tačiau Dievo karalystė tada nebuvo baigta kurti. Dar buvo tik jos pradžia. Kristus pasakė: „Aš einu jums vietos paruošti. Kai nuėjęs paruošiu, vėl sugrįšiu ir jus pas save pasiimsiu“ (Jn 14, 2-3). Po Kristaus dangun žengimo bus antrasis, garbingas atėjimas laikų pabaigoje. Tada bus ir mirusiųjų prikėlimas, paskutinis teismas ir visų

tautų surinkimas danguje, kur jos per amžius šlovins Dievą drauge su jo angelais. Iki to meto Kristaus karalystė nebus atbaigta, Dievui derama garbė nebus tobula.

KRISTAUS ATĖJIMO SĄLYGA

Kodėl Kristus delsia ateiti antrą kartą? Apaštalams paklausus, koks bus jo atėjimo ženklas, Kristus atsakė: „Karalystės Evangelija bus skelbiama visame pasaulyje, kaip liudijimas visoms tautoms, ir tada ateis užbaiga“. Taigi antroji Kristaus atėjimo sąlyga yra ta, kad Evangelija būtų paskelbta visoms tautoms.

Jean Danielou, S.J., tą mintį taip išsako: „Viešpats vėl ateis tada, kai bus baigtas atpirkimo darbas ir kai visų žmonių akivaizdoje bus pareikštas Dievo teisingumas. Tačiau prieš tą antrąjį atėjimą, pirma negu Viešpats galės sugrįžti ir surinkti visus savuosius, turės išsipildyti sąlyga — paskelbti jo Evangeliją visoms tautoms. Iki tai nebus padaryta, Viešpats neateis. Pirmieji krikščionys ilgėjosi to Kristaus sugrįžimo. Ir mes turime jo laukti visa širdimi, nes tai yra paskutinis krikščioniškosios vilties tikslas, viso mūsų džiaugsmo atbaigimas. Tuo atveju mes turime trokšti pasaulio atvertimo, kaip būtino ir neišvengiamo pasiruošimo Kristui ateiti. Jeigu mes tikrai norime, kad ateitų Dievo karalystė (kaip kalbame maldoje 'Tėve mūsų'), tai turime kuo uoliausiai dirbantis, kad laimėtume pasaulį Kristui“.

DABARTINIO MOMENTO SVARBA

Jei pasaulio atvertimas yra Kristaus atėjimo sąlyga, tai dabartinis momentas yra visas laikas nuo Kristaus įžengimo dangun iki jo antrojo atėjimo. Tada išaiškėja ir mūsų uždavinio svarba. Kristus būtų

galėjęs apsireikšti pats kiekvienam žmogui atskirai. Tačiau jis pasiryžo tai padaryti per mus, savo tarpininkus. Jis norėjo, kad ir mes dalyvaudume tautų išganyme. “Mes gyvename didžios paslapties centre, todėl turim bandyti pajusti jos skonį kontemplanuodami ir jį išgyventi apaštalaudami. Tai yra evangelizacijos paslaptis. Nuo Kristaus įžengimo į dangų iki paskutiniojo teismo vyksta šiurpulingai didis dalykas — tautų laimėjimas! Dažnai tai permąstykite, į tai įsigilinkite” (Danielou). Iš to eina išvada, kad viskas, ką mes darome, yra pasaulio istorijos kūrimas. Ką mes darome ir ko nedarome, visa tai atsiliepia Dievo plano realizavimui. Juokais ar ne juokais vienas rašytojas pasakė: “Dieve, niekas kitas negali taip sujaukti tavo planų, kaip aš”. O tai reiškia, kad visagalis Dievas mūsų neprievartauja, bet nori mūsų geros valios bendradarbiavimo savo planams įvykdyti. Tai atsiliepia ir jo karalystės atbaigimui.

PIRMIEJI KRIKŠČIONYS IR KRISTAUS ATĖJIMAS

Šitaip suprantama pasaulio istorija gali būti nepaprastai galingai skatinanti apaštalausti. Tai liudija pirmųjų poros šimtmečių krikščionys. Jie buvo įsitikinę, jog antrasis Kristaus atėjimas yra čia pat, kad Kristus sugrįš ir įkurs savo karalystę dar jų laikais. O kadangi tikėjo, kad pirmiau dar turi būti paskelbta Evangelija visam pasauliui, visoms tautoms, tai jie uoliausiai veržėsi visur su linksma naujiena. Niekada vėliau nėra buvęs Bažnyčioje toks mažas tikinčiųjų būrelis, kurs tokiu trumpu laiku būtų tiek daug nuveikęs, stengdamasis tautas laimėti Kristui, kaip tie pirmieji krikščionys.

KODĖL MES NUSILPOME?

Pirmieji krikščionys labai laukė pasaulio pabaigos, o mes esame gerokai praradę tą charakteringą laukimo nuotaiką. Dau-

gumas mūsų krikščionių nė kiek nelaukia, kad Kristus kuo greičiau garbingai ateitų. Todėl aeturime to apaštališko uolumo paskubinti jo atėjimą. Kodėl? Viena priežastis yra ta, kad mes praradome katalikišką pasaulio istorijos supratimą. Mes netikime, kad istorija yra Dievo planų realizavimas, todėl į Kristaus sugrįžimą nežiūrimė, taip į visos žmonijos istorijos tikslą. Bent sekmadienio mišiose mes kalbame: “Tikiu, kad jis ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti”. Gal galvojame, kad ateis “kada nors”, bet mums tai šiuo metu neaktualu. Ir mes negalvojame, kad mūsų asmeninė veikla turėtų kokią nors įtaką tam atėjimui. Esame tikri, kad to atėjimo mes čia, žemėje, nebesulauksim, tai tik rūpinamės, kad patys patektume į dangų. O jeigu retkarčiais ir prisimename pasaulio pabaigą, tai tik kaip baisų viso pasaulio teismą. Beveik niekad neįsivaizduojame gražiosios ir šlovingosios Kristaus antrojo atėjimo didybės, garbės ir laimės, kaip ją aprašo šv. Jonas savo Apreiškimo 21-me ir 22-me skyriuje.

NEREALUS DANGUS

Yra faktas, kad daugumos katalikų dvasia yra atšipusi dvasinėms tikrovėms — realybėms. Nesugebame pajusti dvasiškų dalykų skonio. Dangus yra kažkas neaiškaus, migloto. Jei ir norime į jį patekti, tai ne tiek dėl to, kad jis mus labai žavėtų, kiek dėl to, kad bijom pakliūti į pragarą. Ne vienam geriau patiktų amžinai pasilikti žemėje, negu keliauti į mūsų vaizduotės susikurtą nuobodų, sustingusį dangų. Pats girdėjau vieną vyrą pusiau juokais, pusiau rimtai sakant: “Pragare bus įdomiau. Juk ten rasime generolų, karalių, kitokių didžiūnų, gražių moterų, juokdarių, politikų, o ką rasime danguje? Tik davatkas, amžinai giedančias ‘šventas, šventas, šventas!’” Kūno iš mirusiųjų prisikėlimas, laime spinduliuojantis Dievo regėjimas palieka mus šaltus ir abejingus, nors turėtų

Paulius Augius

sukelti stiprų dangaus ilgesį. O jeigu net dangus ir galimybės padidinti Dievo garbę ir savo laimę nė kiek mūsų nejaudina, tai ir antrasis Kristaus atėjimas negali pas-katinti mus melstis ir apaštalauti.

KAIP ĮŽIEBTI DANGAUS ILGESĮ

Labai stiprus ir mums sunkiai besu-prantamas pirmųjų krikščionių dangaus ilgėjimasis veržte veržėsi iš to, kad jie gy-vai atjautė Kristaus troškimą įkurti savo karalystę ir kad antrasis jo atėjimas į mūsų pasaulį teikia jam begalinę garbę. Mums reikia atgaivinti tą pirmųjų krikščionių dvasią. Dievas ir jo garbė turi mums tapti gyva tikrove. Tai pasiekti negalima vien tik meldžiantis. Dievui pažinti reikia ir mal-dos, ir studijų. Tik tada gyviau pajusim ir išgyvensim Kristaus karalystės žavumą ir vertę, kai įsigilinsim, įsimąstysim, įsi-svajosim į Apreiškimą, į Psalmes; kai tikėsime, kad Bažnyčia yra Kristaus Su-žadėtinė, o antrasis jo atėjimas iš tiesų bus

vestuvinė puota. Tomis tiesomis per-siimant, pasaulio pabaiga virsta labai pageidaujama tikrove.

Kristui tampant mums vis realesniu, nejučiomis imsim vis dažniau galvoti taip, kaip jis galvojo, ir trokšti to, ko jis troško. Imsim trokšti pagreitinti antrąjį jo atėjimą. Bus dvi šito troškimo pasekmės: 1. Mūsų apaštalavimas įgaus didelį dinamiškumą, pagyvės mūsų veikla, mūsų pagalba, suprasim, kokiam garbingam tikslui tarnauja mūsų pastangos. Danguis karalystės troškimas nė kiek nesilpnina susidomėjimą šiuo pasauliu. Priešingai, dar labiau jį pa-didina. Supratus, kad Kristaus karalystė galės suklestėti tik tada visu savo grožiu, kai Bažnyčia taps prieinama visiems žmonėms, ir kad ją prieinamą padarysime tik mes, ir kad mes esame už tai atsakingi. Tai kaip galėtume nieko neveikti, o tik snausti?

2. Naujas istorijos supratimas labai sustiprina mūsų maldos gyvenimą, tiek asmeniškąjį, tiek ir liturginį-bendruomeninį. Dalyvaudami mišių aukoje, kalbėdami psalmes, įsijungiame į Kristaus ir jo Bažnyčios maldą ir jo atperkamąją malonę, gaunam jo pagalbą visiems žmonėms. Tad mes meldžiamės su visa Bažnyčia už visus dar nepažįstančius Kris-taus, jo nepriimančias tautas. Mes joms atstovaujame prie Dievo sosto, jam aukodami visos žmonijos šlovinimus. Toku būdu su Bažnyčios malda mes jau dabar įsijungiame į paskutiniųjų laikų būsimą tobulą liturgiją, kai visos tautos pačios duos garbę Dievui.

PAPILDOMOJI MEDŽIAGA

Pirmutinis ir geriausias šaltinis su-žinoti, kokios turi būti krikščioniškos pažiūros į pasaulio istoriją, yra Šv. Raštas, tiek Senasis, tiek Naujasis Testamentas. Senojo Testamento užrašuose randame Dievo planų apmatų visai žmonijai iš-ganyti. Šie planai visiškai atskleisti Šv.

Jono Apreiškime, Naujajame Testamente. Izraelio tautos istorija parodo, kaip paruoština žmogaus dvasia pasitikti ateisiantį Kristų. Mūsų laikai daugeliu požiūrių yra panašūs į Senajame Testamente aprašytą istoriją. Izraelis laukė Mesijo, ir mes jo laukiame. Bet laukiame Kristaus, ateisiančio jau antrą kartą. Abiem atvejais gyvenamasis metas yra pasiruošimo laikotarpis. Izraelis klaidingai suprato būsimąją Mesijo karalystę ir geidė užimti joje vadovaujamas vietas. Mes turime suprasti, kad dangaus karalystė yra dvasiška, todėl ir pasirengimas turi būti dvasiškas.

Didžiosios S. Testamento asmenybės buvo Kristaus tipai, t.y. jis iš anksto nurodė kai kurias ateisiančio Mesijo ypatybes, rengdamas žmoniją jį atpažinti, kai jis pasirodys. Geriau susipažindami su S. Testamento asmenybėmis, geriau suprantame Kristų.

Pranašai šaukė Izraelį atgailoti ir atsi-vesti. Ir šiandien žmonijai to yra reikalingusia. Daug kas pavargo, belaukdamas Kristaus, ėmė nuobodžiauti, ieškoti išsiblaškimų, neteko pasitikėjimo Dievo pažadais.

S. Testamente Kristus slypėjo. Tam tikru požiūriu tai tiesa ir šiandien. Kristus tikrai yra tarp mūsų, bet ne atvirai, o pasislėpęs. Reikalauja tikėti. Tikėjimo akimis turime pastebėti Kristaus buvimą mūsų tarpe: ir savyje, ir kituose asmenyse, turime būti jautrūs dvasinėms realybėms ir taip pasirengti jį pasitikti, kai ateis regimas, garbin-gas.

Tos kelios pastabos yra tik nurodymai, kokie dideli lobiai yra S. Testamente, atve-rią Dievo planus žmonijos istorijai. Jeigu jus tie dalykai domina, galite pasiskaityti S. Testamento Pradžios knygoje apie Adomą, Nojų, Izaoką, Jokubą, Juozapą; Išėjimo knygoje apie Mozę, apie Karalių knygas, apie Dovydą, Jeremiją, Izaiją, ir kitus pranašus. Judita ir Esterė yra Marijos tipai, o Rūta — pagoniškųjų tautų tipas.

TĖVO NAMUOSE

MARIJA STANKUS-SAULAITĖ

Kas rytą jis laukdavo mūsų, nusi-leidžiančių iš antro aukšto. Jo veidas buvo šviesus, ir akys linksmos. Pradėdavome naują dieną. Jis pats apsirengdavo, nusi-prausdavo, pavalgydavo. Mes paruoš-davome pusryčius, sustvarkydavome kam-barį, suplanuodavome dieną. Jis turėjo savo pareigas: vaikščioti, mankštinti ranką, kar-toti įrekorduotus žodžius; skaitė laik-raščius, žurnalus, rūpestingai vartė knygas; klausė radijo, sekė žinias. Kasdien iš sūnaus ateidavo laiškas. Būdavo laiškų ir iš kitų. Artimieji aplankydavo prava-žiuodami; giminaitė užveždavo svečius iš Lietuvos; kitai giminaitei pats paskam-bindavo pasikalbėti. Lauke vaikščiodamas, džiaugėsi kiekvienu nauju žiedu; atsisėdęs prie avilių, bites stebėjo. Kėdės buvo sus-tatytos, kad jis vis kitoj vietoj galėtų pasilsėti. Dažnai žiūrėjo į skautų per vieną dieną apkaltą namo sieną. Sūnui pabuvus namie, lauke pasikeisdavo: tai krūmai iš-retinti, tai naujas augalas. Viską jis ma-tydavo, visur jautė gyvybę.

Kaip visą gyvenimą, taip ir per devyne-rius po insulto tylos metus jis rūpinosi Lie-tuva. Šiomet, Lietuvai sujudus, jam pasi-darė gal lengviau, nors vis galvojo, kad tik

Visa tai apžvelgus, yra suprantama, kad į pasaulio istoriją reikia žiūrėti ir ją vertinti dieviškosios Apvaizdos žvilgsniu. Pasaulį su jo žmonija ir tautomis kūręs Dievas turėjo ir tebeturi tikslą ir tam tikslui pasiekti savo planus. Katalikų tikėjimas rodo tą tikslą ir aiškina planus. O pasaulio istorijos eiga parodo, kokiais keliais ar šunkeliais žmonija eina pasitikti antrą kartą ateisiantį į pasaulį Dievo Sūnų Jėzų Kristų.

ten esantiems pasisektų, kad tik jie nenukentėtų. Mes visa tai žinojome, nes jis mums rodė rūpimus straipsnius — mes klausinėdavom, ir jis kaip nors atsakydavo. Sūnui pasiekus Lietuvą ir pabendravus su Lietuvos skautais, viena gyvenimo gija užsimezgė; antroji įaušta, sūnui aplankius senelės kapą, kurio nei vienas iš mūsų šeimos nebuvo matęs — iš kurio sūnus atvežė žemės. Tą žemę jis pabučiavo.

Trečioji gija įjungta, sūnui suėjus penkiasdešimt metų. Jis svajojo sūnaus tą sukaktį — ir dvidešimt metų kunigystės — atžymėti, nes taip jį mylėjo ir juo džiaugėsi. Giminaitės atsiųstas šventės nuotraukas vėl ir vėl žiūrėjo. Jam buvo linksma.

Per tuos visus metus mes savo tėvą naujai pažinome. Mes pamatėme, kad žmogus lieka toks pats, ar jis gali kalbėti, ar ne; ar jo judesiai lengvi, ar sunkūs. Supratome, kad sielos išraiškos yra įvairios, stiprios ir ryškios ir kad galop pati siela užbaigia savo kelią ir išeina Namu.

Mūsų tėvo mirtis buvo staigi ir netikėta: anksti sekmadienio rytą, dvi dienas prieš Antanines, daktaras paskambino, kad tėvas staiga numirė, sąmoningas iki pat mirties. Jis buvo ligoninėn tyrimams nuvežtas, nes jutome, kad kažkas pasunkėjo. Priežiūra buvo puiki. Mano buvusi mokinė, paskutinįjį jo vakarą ten dirbusi, iš ryto atėjo atsisveikinti ir atsiprašyti, kad nepašaukė prieš jo mirtį, bet niekas to nesitikėjo. Mes su Algiu dvi valandas prie Tėvelio ligoninėj sėdėjome, atsisveikindami su juo ir su šia savo gyvenimo dalimi.

Jis buvo mūsų gyvenimo dalis. Jis mus mylėjo besąlygiškai — ar ką ne taip pasakėme, ar buvome nekantrūs, jis visuomet mus apkabindavo, visuomet prie lango laukdavo grįžtančių namo. Man atrodo, kad

gal panašiose sąlygose negyvenusiems sunku būtų suprasti, kad žmogus, reikalingas pagalbos ir negalįs kalbėti, prisideda prie šeimos pačiu svarbiausiu būdu — mylėdamas. Tėvelis savo sūnų, žentą, dukterį mylėjo kasdien, visada ir beribiai, ir ta meile buvo galima visai pasitikėti. Jis mylėjo ir kitus: kas vakarą, kartu melsdamiesi, paminėdavome sergančius ar kokiu nors būdu kenčiančius draugus, pažįstamus. Prieš pat mirtį sielojosi dėl žudynių Kinijoje. Dažnai jis parodydavo, kam nori parašyti, kas jam itin svarbu. Net ligoninėje, kurioje jis tebuvo penkias dienas, jam rūpėjo jo nusiminęs, norą gyventi praradęs kaimynas (kuris mirė naktį prieš mūsų tėvą).

Per tuos visus mūsų globos metus daug ką kartu pergyvename. Kiekvienas Tėvo būklės pasikeitimas mums buvo svarbus: jis už mus tais atvejais buvo ramesnis, bet mums rūpėjo dar kas kita — kad neateitų diena, kada nebegalėsime jo prižiūrėti. Tėvelį insultas ištiko keturis mėnesius po Mamos mirties — tuoj pat buvo aišku, kad jis vienas negalės gyventi; tuoj pat Algis, jo žentas, nusprendė, kad mes juo rūpinsimės (aš, duktė, nebūčiau galėjusi tai savo vyro prašyti). Tarp svarbiausiųjų priežasčių, kodėl tai jis apsiėmė, buvo, kad Tėvelis dvejus metus slaugė sunkiai sergančią mūsų Mamą. Mes tuo norėjome jam padėkoti.

Kartu gyvenome Čikagoje ir čia, Tėvo namuose. Visur mes buvome kartu, nes jis negalėjo ilgam likti vienas. Jo ranka mus guodė, kai netekome laukiamo vaiko. Jo akys mus ragino siekti aukščiausio mokslo, drįsti žengti pirmyn ta kryptimi, kuria gyvenimas mus vedė. Ir gyvenimas mus vedė ne *nors* Tėvą prižiūrėjome, bet *per* jo priežiūrą. Rinkdami sąlygas jo gyvenimui, taip pat, visai to nežinodami, parinkome

sau tikslų gyvenimo kelią, nors tai mums tik neseniai paaiškėjo.

Kas vakarą, kaip buvome mamos pripratinti, vieni kitų atsiprašydavome už dienos sunkumus, nesklandumus, nekantrumą, kad "saulė nenusileistų and mūsų rūstybės" (Ef 4,26). Dabar, sėdint jo tuščiam kambaryje, aišku, kad tiek kartų be reikalo nervinausi, dirigavau, sakiau nereikalingus dalykus; aišku, taip pat, kad viskas man yra visai atleista taip, kaip buvo kas vakarą su šypsena atleidžiama.

Nors mums su Algiu kartais atrodė, kad mes Tėveliui duodame dovaną, su juo gyvendami, dabar aišku, kad didžioji dovana buvo jo duota mums. Jis mums parodė, kaip gyventi, daug ko netekus; kaip būti žmogum, nors kiti nesupranta ar neskaito; kaip ištvermingai siekti savo tikslų sunkiose sąlygose. Svarbiausia, jis mums parodė, ką reiškia visa širdimi mylėti, nors žodžiais neišsako pasakyti, ir jis mums trims — sūnui, žentui, dukteriai — nurodė, kaip pasitikti mirtį. Jis mums atlygino šimteriopai už kiekvieną patarimą — jeigu atlyginimo reikėjo iš mus du užauginusio ir visus tris visa širdimi rėmusio žmogaus.

Kaip ir visi, taip ir mes atsisveikiname su savo Tėvu. Gal ilgai nesimatysime. Su juo ir su Mama turime bendrų prisiminimų, bet mes tikime, kad ir dabar mūsų šeima, kaip ir kitos, kurių dalis išėjusi Namo, yra kartu ir kartu toliau kuria gyvenimą. Mes stengiamės suprasti, ką tai reiškia besąlygiai mylėti, kaip mes buvome mylimi, ir prisimename tuos žodžius, kuriuos Mama prieš vieną širdies operaciją mums užrašė: "Esam tikri, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei viešpatystės, nei dabartis, nei ateitis, nei galybės, nei aukštumos, nei gelmės, nei jokie kiti kūriniai negalės mūsų atskirti nuo Dievo meilės, kuri yra mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje (Rom 8, 38-39)". Tuo tarpu išsiskyrę, vis vien liekame kartu.

KRISTAUS SEKIMAS

CHIARA LUBICH

"Esu nukryžiuotas kartu su Kristumi. Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus" (Gal 2, 19-20).

Šv. Paulius suprato nuo pat savo atsivertimo pradžios, kad išganymas ateina tik per Kristų, Dievo Sūnų, kuris tapo žmogumi ir buvo nukryžiuotas. Nuo tada apaštalas pasiryžo visiškai priklausyti Kristui, tai reiškia dalintis su juo likimu. Tuo pasiryžimu gyvendamas, jis buvo transformuotas į Kristaus panašumą tiek, kad galėjo sakyti: "Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus".

Dalindamasis savo asmenišku patyrimu, apaštalas mus moko, koks krikščionis turi būti. Kas gi yra krikščionis? Tai yra asmuo, sakantis Jėzui *taip*, kai yra šaukiamas sekti jį kryžiaus kelyje, pasiryžęs priimti kentėjimus, kurie pareikalaus savęs atsižadėjimo, mylint kitus, jiems tarnaujant, atleidžiant. Tokiam teks taip pat kentėti, kai pasaulis nerodys noro suprasti.

Jei krikščionys tikrai stengiasi nešti savo kryžių, Jėzus rūpinasi jais, neleisdamas naštai slėgti virš jų jėgų. Kiekvienas aktyvumas, kurį krikščionis aukoja Dievui, neša naują malonę, kuri, palaiptui keisdama visą asmens gyvenimą, patį asmenį daro vis panašesnį į Jėzų. Tai mes galime matyti labai aiškiai tuose visiškai atbaigtuose krikščionyse — šventuosiuose.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Mes taip pat galime visuomet stengtis sakyti Jėzui *taip*, sutikdami būti nukryžiuotais, kaip Jėzus buvo, drąsiai ir pasiryžę pasitikti sunkenybių valandas, gyvenimo bandymus, net pagundas, viską nugalėdami, kiek įmanoma, džiaugsmu. Taip mes galime išmokti kovoti su savo egoizmu, su pasauliška galvosena, kuri yra toli nuo Jėzaus

ŽMOGAUS VARGO MAŽINIMAS "CARITAS" ŠVIESOJE

A. PAJARSKAITĖ

Šių metų balandžio mėnesį Lietuvoje buvo katalikiško moterų sambūrio "Caritas" steigiamasis suvažiavimas. Buvo keletas įdomių ir aktualių paskaitų, kuriose svarstyta labai skaudi tautos moralinė padėtis, susidariusi per stalinizmo ir stagnacijos laikotarpį. Vieną tų paskaitų čia spausdiname. Iš jos paaiškės svarbūs ir kilnūs šio sąjūdžio tikslai.

Redakcija

Prablaivėjus, prašviesėjus padangei, atsimerkę pamatėme į kokį vargą ir dvasinį skurdą yra patekusi mūsų visuomenė.

Našlaičių, beglobių senelių skaičiai penkiaženkliai, alkoholikai jau žymimi šešiaženkliais skaitmenimis. Didelis skaičius išryškintų narkomanų, prostitučių, o kiek dar slaptų, kas suskaičiuos?

Ieškodami to blogio šaknų, turim pri pažinti, kad šiandien visuomenė gyvena nuodėmėje, yra susvetimėjus, nepaiso nustatytų Dievo dėsnių ir įsakymų.

Dėl laiko stokos nekartosiu statistinių duomenų, kuriuos dauguma čia esančių salė žinom, tik trumpai noriu supažindinti su "Caritas" sambūrio požiūriu į susidariusį vargą ir šiek tiek apibūdinti numatomą jo veiklą atskirais žmogaus vargo mažinimo klausimais.

mokymo, nesiliaujančiai eidami prieš pasaulio srovę.

Jei mes taip darysime, mumyse apsigyvens Jėzus, veikdamas mūsų protą ir širdį. Tada mes galėsime būti geresniais jo įrankiais, taikos ir sugyvenimo nešėjais, o Jėzus, gyvenantis mumyse, veiks mūsų darbuose labiau, negu mes galėtumėm.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

1. Šiandien labai daug vaikų našlaičių, nes daug tėvų nusideda — neatlieka savo pareigų, yra užsiėmę savo malonumų ieškojimu, svaiginimusi iki nužmogėjimo. Arba, jeigu tėvai miršta, neatsiranda tetų, dėdžių, krikštatėvių ar kitų artimųjų, kurie suprastų, kad mirus tėvams lieka kitiems pareiga už juos auginti ir auklėti vaikus.

Taigi, neatlikus tos pareigos, vaikai primetami valstybei. Valstybė skiria lėšas, pasamdo prižiūrėtojus, auklėtojus, mokytojus, tačiau suteikti auklėjimą, kurį sugeba tik šeima, administracine tvarka valstybė negali.

Vaikui juk neužtenka tik pamaitinimo, aprengimo; jam reikia mokytis būti žmogumi, įsijungti į žmogiškosios kūrybos sriautą, mokytis suprasti savo ir kito žmogaus didingumą, gyvenimo tęstinumą — amžinybę. Vaikas turi būti mylimas ir mokytis tikrai mylėti, kas ir sudaro žmogaus laimę bei didybę.

Taigi vaikų našlaičių klausimą reikia spręsti taip, kad neliktų šiandieninių mokyklų internatų ir vaikų namų su šiandienine tvarka ir šiandieniniu auklėjimu.

Vaikai turi augti šeimose, arba jeigu šeimose auklėti jų dar neįmanoma, tai jie turėtų būti auklėjami žmonių, kurie supranta savo dvasinės motinystės ar tėvystės pašaukimą ir jo atsakomybę.

2. Ketvirtasis Dekalogo įsakymas įpareigoja atiduoti tėvams, auklėtojams ir, apamai, seniems žmonėms dėkingumo skolą. Dabar šis įsakymas yra labai dažnai pažeidžiamas. Dažnai visas jėgas atidavusį kitiems ir tapusį nepajėgiu žmogų net artimieji (vaikai, giminaičiai) tremia iš namų, gyvenvietės, parapijos bendrijos į svetimas vietas į didžiulius senelių namus, tarsi į mirtininkų stovyklas.

Paulius Augius

I turgų, 1938

Nesiskaitoma, kad senam žmogui labai brangus savas kamputis, kaimynai, pažįstami, savų mirusiųjų kapeliai, savoji bažnytėlė.

Tiesa, sunku kartais su ligotu senu žmogumi, bet šį sunkumą išgyventi yra visų mūsų pareiga, tolygi vaikų auklėjimo pareigai. Ir tik atlikęs pareigą, žmogus tampa tikru žmogumi, vertu laimingai pasiekti kitą krantą. Todėl "Caritas" sambūris yra užsibrėžęs kelti ir spręsti senelių globos klausimą taip, kad būtų atstatyta tiesa ir meilė senų žmonių atžvilgiu. Seni žmonės turi teisę į nuoširdžią naujosios kartos globą šeimose.

Išskirtiniais atvejais, likus seniems žmonėms be globos, reikia sudaryti są-

lygas, kad jie liktų nors savo parapijoj. Dėl to iškyla parapijinių senelių namų klausimas. Parapijiniuose namuose seneliai galėtų nors tarp savo pažįstamų-artimų žmonių ruošti ir amžinybę ir atsigulti prie savo artimųjų, palydėti kaimynų ir gimių. Taigi vienišų senelių klausimą reiktų spręsti neatidėliojant.

3. Šiandien yra labai skaudūs ligonių slaugos klausimai. Liga yra toks laikotarpis, kada žmogaus būties įprastinė tėkmė sutrinka ir iškyla anapusinio gyvenimo realybė. Tai sukrečia patį žmogų ir jo artimuosius. Tokiu momentu žmogus reikalingas ne tik medicininės pagalbos, bet ir antgamtinės paramos. Dėl to tarnavimas ligoniams buvo vienas atperkamuju

Kristaus darbų, ir pagalba ligoniams, kaip mažiausiems Jo broliams yra kiekvieno krikščionio pareiga.

Kiek mes slaugom ligonius su gailestinga meile, tiek mes augam kaip žmonės Evangelijos dvasia, o iš kitos pusės, kiek mes turim tos dvasios, tiek mes pajėgūs deramai slaugyti. Todėl visai suprantam, kad šių dienų materialistinio auklėjimo žmogus nebemoka visapusiškai slaugyti ligonių ir ypač nebežino, kaip reikia padėti žmogui, kaip žmogui sutikti mirtį. Dėl to „Caritas“ sambūrio giliu įsitikinimu ligonių slaugos klausimai neatšiejami nuo žmogaus auklėjimo klausimų. Ir prieš tai užmerkti akių negalim.

Reikia žmogų nuo pat vaikystės mokyti kitus slaugyti ir pačiam sirgti bei sutikti mirtį, o ypač reikia Evangelijos dvasia ugdyti tuos jaunuolius, kurie nori būti gydytojais, gailestingomis seserimis ar kitokiais medicinos darbuotojais.

„Caritas“ sambūris supranta savo pareigą spręsti ligonių slaugos klausimus ir ieškoti bei ugdyti pašaukimus gailestingajai pagalbai.

Tik viena jam dar neaišku, ar „Caritas“ sambūriui bus leista išvystyti žmogaus auklėjimą taip, kad jis atsistotų vėl ant kojų kaip žmogus, kaip žmogus gyventų ir mirtų.

4. Jautrumas paliestam ligos turi pasiekti ir visus invalidus žmones, netekusius rankos, kojos, akių ar šiaip sveikatos. Šis jautrumas turi virsti tikra žmogaus meile, kuri padėtų išryškinti tiesą, kad nepajėgiame kūne yra galinga dvasia.

Mūsų giliu įsitikinimu, tarp „Caritas“ sambūrio ir invalidų, o toliau tarp invalidų ir visos visuomenės turi vystytis nuoširdus, kūrybingas ir abipusiai naudingas bendradarbiavimas.

Invalidai yra pilnaverčiai mūsų visuomenės nariai dvasine prasme, su atitinkama savo paskirtimi, kurią turi jie atlikti, kaip ir kiekvienas, kad taptų tikrais

žmonėmis, vertais amžinosios laimės. Mūsų pareiga jiems padėti tai atlikti. Jiems padėti yra pareiga tiek „Caritas“ sambūrio, tiek invalidų draugijos, tiek visos visuomenės. O iš kitos pusės tam tikru mastu visi mes esam pažeisti, visi vienokiu ar kitokiu būdu reikalingi pagalbos ir ne kokios kitos, o tarpusavio.

5. Koks mūsų požiūris į visuomenės pasmerktuosius, tai yra į alkoholikus, narkomanus, prostitutes ir kalinius? „Caritas“ sambūris žiūri į juos, kaip į žmones, patekusius gyvenimo srovės duobėn, iš kurios kol gyvas kiekvienas gali išsikapstyti. Tik besikapstantiems reikia padėti. Nė ties vienu žmogumi negalim padėti taško, kol jis gyvas.

Šiandien, mūsų nuomone, yra tinkamas momentas krentantiems į alkoholizmo, narkomanijos bedugnę įtikinančiai paskelbti apie išsigelbėjimo galimybę. Tik reikia mums patiems tikėjimo ir ryžto beatodairiškai kovai už žmogų, kovai prieš siekimą bet kokiomis priemonėmis pasipelnyti, dėl ko vystosi alkoholio daryklos, narkotikų platinimas ir kitokios mafijos, įskaitant ir prostitucijos plėtojimą.

Šiandien truputį pasisakoma už blaišvumą, dorą, dvasingumą; padejuojama dėl narkomanijos plitimo. Bet daug daugiau viešai ir slaptai pasipelnymo tikslais plečiamas alkoholizmas, narkomanija, platinamos prostitucijos bacilos ir vakarietiškos bei rytietiškos markės, o į svaiginimosi liūną traukiamos vis naujos ir naujos aukos.

„Caritas“ sambūris suvokia, kad iš tikrųjų kovoti su alkoholizmu, narkomanija, prostitucija — tai iššaukti į dvikovą galingą mafiją, kuriai pavaldūs net dalis teisėtvarkos pareigūnų, nekalbant jau apie mases kitų žmonių.

Ir nežiūrint to, šis Sambūris ryžtasi imtis Tautos blaivinimo, dorinimo darbo ir kartu su kitomis organizacijomis kovoti su alkoholizmu, narkomanija, prostitucija,

t.y. išeiti į kovą panašiai kaip anuomet išėjo Dovydas prieš Galijotą. Iš tikrųjų mes nieko neturim, tik turim meilę ir pasitikim Dievu. Mes tikim gerumo pergale.

Mes tikim, kad Dievui nėra negalimų dalykų. Mes tikim stebuklu, panašiu į dabartinį Tautos pakilimo ir įsijungimo į Atgimimo Sąjūdį stebuklą. Atgimimo Sąjūdžio plėtimasis turi būtinai peraugti į visos Tautos įsijungimą į kovą už blaivumą ir skaistumą, už tikrą dorinį — dvasinį gyvenimą, nes Lietuva savo egzistenciją pateisins tik aukšta dora. O aukštos doros pasieksime tik tada, jei vis vieningai sieksime visais frontais.

6. Dar norisi pasisakyti apie "Caritas" veiklą bendrai. Įprastu dabartiniu labdarybės — gailestingumo supratimu užtenka: prašančiam duoti; į ištįstą ranką įdėti.

"Caritas" supratimu tikrajam gailestingumui to nepakanka. Patekusiam į bėdą svarbiausia padėti išlikti žmogumi ir atlikti savo, kaip žmogaus, pareigą. Tai, žinoma, kur kas daugiau negu, nesigilinant į kito gyvenimą, numesti vieną kitą rublį — t.y. ekonomiškai sušelpiti.

Kiek per trumpą veiklos laiką pajutom, daugelio žmonių supratimas apie "Caritas" veiklą yra neteisingas. Jiems atrodo, kad "Caritas" turi užkaišioti visas skyles, atidirbti už visus, neatliekančius savo pareigų tinginius ir nenaudėlius.

Sunku auginti vaikus — tegul augina "Caritas"; sunku budėti prie ligonio — šaukiamės karitiečių; įkyrus, nuobodus senelis — tegul su juo tvarkosi "Caritas" ir t.t., o kai kas dar pareiškia: "ar iš jūsų kas neateitų sutvarkyti kambarių, pašluostyti dulkių?" Jeigu "Caritas" stengsis patenkinti visus tokius žmonių norus, niekas iš jo neišeis. Ir vieton to, kad jis keistų visuomenės veidą, dorovingumą, gerąją linkmę, tik toliau padėtų augti nejautrumui, savanaudiškumui, tinginiui ir kitokioms ydoms.

"Caritas" pirmoji pareiga yra padėti šių dienų žmogui susiorientuoti gyvenime, jo sunkumuose, išmokyti jaunąją kartą atlikti savo pareigas ir tuo užtikrinti savo laimę.

Turint prieš akis tikslą — kurti tikrųjų vertybių siekiančią visuomenę ir atgaivinti tikrąją moters-motinos pašaukimo supratimą, "Caritas" pirmiausia privalo visomis priemonėmis auklėti žmogų, ugdyti visų žmonių gailestingumą, tarpusavio solidarumą. Jis turi globoti žmogų nuo vaikystės iki senatvės bei daryti visa, kad nebūtume vieni kitiems abejingi ir svetimi.

"Caritas" savo veikla turi pasiekti, kad visi suprastų, jog ne vien ekonomika — gerovė apsprendžia žmogaus kultūrą ir dvasinio gyvenimo lygį, bet žmogaus dvasingumas tikrąją prasme ir jo kultūra lemia ekonomiką, ekologiją ir galų gale paties žmogaus ir tautos laisvę bei laimę.

Vien vystydami visomis išgalėmis ekonomiką ir net siekdami ekonominio savarankiškumo, mes netapsime dar kaip reikiant laisvais ir pajėgiais apginti savo laisvę.

Čia norisi priminti labai reikšmingus iš Evangelijos Kristaus žodžius; "Ieškokite visų pirma Dievo karalystės ir jo teisybės, o visa kita bus jums duota".

Anksčiau buvo juokiamasi iš šių žodžių, bet dabar laikas juos giliai išmąstyti ir priimti kaip pagrindą mūsų tautinio atgimimo programai.

■ JAV dienraštis "Christian Science Monitor" įsidėjo ilgą pasikalbėjimą su Nijole Sadūnaite, pavadindamas ją pagrindžio vienuole. Sadūnaitė papasakojo apie iškentėtus sunkumus ir persekiojimus, bet pažymėjo, kad dabar Lietuvoje yra daugiau pagrindžio vienuolių, negu buvo vienuolių laisvoje Lietuvoje. Ji pasisakė, kad per 9 metus nuo to, kai grįžo iš tremties, negavo jokio pašto iš užsienio. Bet ji paskelbė, kad JAV Biblijos sąjunga pasiuntė 300.000 Biblijų rusų kalba, o ukrainiečiai gavo leidimą įvežti 100.000.

VASAROS PABAIGA

*Paskutinį vasaros rytą, skubėdamas į aušrą,
Nyko ežero rūkas, atskleidęs peizažą —
Nes rytoj rudenį pajus viskas, —
Vienintelė lelija balta marmurine šviesa,
Vienišo paukščio klyksmas, gal garnys gar, garr,
Vasaroj užaugusi žiogų daina, —
Ir štai atsiveria ežero vandenis veidas,
Savy kaip veidrody priglaudęs
Žaliuosius riešutynus, iš jų slapta iššoka bebras —
Ruduo giliai, o ežero dugne nudžiunga žuvys
Ir blyksteli čiuožėjas vandeniui.
Ilga, begaliniai ilga pilna gamtos diena... Toli
Žirgas baltas ir juodas pievoje —
Jaučia, ką jaučia tokie tylūs
Žolėj žalioj šią ilgesingą dieną
Šaltalankiai kantrūs ir aitrūs.
Lankoje žiemą bus šalta,
Atsiliepia šalia žiedynai — jonažolės, krikštytojo žolės
Ir čiobreliai, ramunės ir dobilai,
Pilni visos vasaros nektaro bičių aviliai.
Ar girdite, ar matote vasaros paskutinį krantą?
O naktį tik vienišas visos vasaros atšvaito mėnulis
Ežere toks ryškus ištylės visą karštą šviesą —
Bet suvirpa nuo valties irklų jo paveikslas,
Ir su vasara šią naktį viskas baigias.*

Jūratė Vasauskaitė

Rasinis klausimas

(Jaunimo konkurse III premiją laimėjęs rašiny)

Rima Polikaitytė

Visi žmonės pasaulyje yra giminingi, nes yra palikuonys pirmųjų tėvų. Tačiau daug metų gyvendami skirtingose vietose ir sąlygose, žmonės pradėjo keistis. Tik tie, kurie gyveno tose pačiose grupėse, išliko panašūs. Žmonių išorinė išvaizda, odos spalva, plaukai ir akių forma juos suskirstė į rases.

Dažnai "rasės" sąvoka yra klaidingai suprantama arba sąmoningai klaidingai vartojama. Daug mokslininkų teigia, kad rasė yra susijus su kultūra, kalba, tautybe arba religija. Fiziniai žmonių skirtumai negali nuspręsti, ar vienos rasės žmonės yra didesnių protinių sugebėjimų, aukštesnės kultūros ar moralės negu kitos. Tačiau žmonijos istorijoje rasiniai skirtumai buvo ir yra diskriminacijos pagrindas.

Visais laikais žmonės yra turėję rasinių problemų. Paskutinio šimtmečio laikotarpiu didžiausias konfliktas vyko ir tebevyksta tarp baltųjų ir negrų, kurie visokiais būdais stengiasi išsilaivinti iš baltųjų vergijos.

Jungtinėse Amerikos Valstybėse riaušės negrų kvartaluose yra dažnas įvykis. Pietų Afrikoje kovos tarp valdžios ir negrų gyventojų vyksta jau daug metų, nes baltųjų valdžia labai smarkiai varžo jų teises. Šiose kovose žūsta daug nekaltų aukų. Negrų jaunimas nori atkreipti pasaulio dėmesį ir visiems parodyti, kad šiais moderniais laikais žmonės yra segreguojami ir diskriminuojami taip, kaip prieš du ar tris šimtmečius.

Tais laikais trūko darbo jėgos. Baltieji Europoje ir ypač Amerikoje gabeno negrus iš Afrikos

ir juos labai išnaudojo. Neturėdami jokių teisių, negrai sunkiai dirbo nuo ryto iki vakaro be užmokesčio ir buvo pardavinėjami, kaip daiktai. Panaikinus vergiją, Amerikoje negrų gyvenimo sąlygos truputį pagerėjo. Jie nebuvo laikomi vergais, bet vis vien tarnavo savo ponams. Gabesnė ir pažangesnė baltoji rasė juos išnaudojo saviems tikslams.

Daug metų negrai buvo žemesnės rasės. Jie ilgai gyveno uždaryti neturtingųjų kvartaluose su suvaržytomis teisėmis. Jie dirbo prasčiausius darbus už mažiausią atlyginimą. Jiems buvo uždrausta bendrauti su baltaisiais. Ypač Amerikos pietinėse valstijose jie turėjo sėdėti jiems skirtose vietose autobusų gale, valgyti restoranų užkampiuose ar sėdėti paskutinėse vietose kinų teatruose. Jie nebuvo mokomi, auklėjami. Amerikos valdžia galvojo, kad ši padėtis pati kaip nors išsispręs.

Tačiau ji klydo. Kai pagaliau negrai gavo lygias teises, ir segregacija buvo panaikinta, prasidėjo didelės problemos. Daug metų užmiršti, kai kurie negrai ir liko laukiniais savo gyvenimo stiliumi ir elgesiu. Didelė jų dalis yra neišimokslinė, neišsilavinę. Daugelis jų neturi noro pakilti ir siekti geresnio gyvenimo. Jie tingi dirbti ir nori visus išnaudoti. Kadangi tiek daug metų buvo baltųjų skriaudžiami, jie yra įsitikinę, jog baltieji jiems yra daug skolingi. Anksčiau nieko neturėję, jie dabar tikisi viską gauti veltui.

Dabar, pagal valdžios įstatymus, visur turi būti įvykdyta rasinė integracija. Dabar negrai gali nevaržomai pasirinkti gyventi, kur nori. Ne paslaptis, kad jiems duodamos įvairios lengvatos, kad jie galėtų apsigyventi geresniuose baltųjų kvartaluose. Jų vaikai yra autobusais vežiojami į baltųjų mokyklas. Negrams yra parūpinami geresni darbai, nors dažnai jie nesugeba tų pareigų atlikti.

Atidžiai stebint šiuos įvykius, kyla susirūpinimas. Ypač mums, lietuviams, šią rasinę problemą tenka skaudžiai išgyventi. Su liūdesiu širdyje stebime, kaip įvairiuose Amerikos miestuose, viena lietuvių gyvenvietė po kitos atitenka negrams. Palikę lietuvių statytas bažnyčias, mokyklas ir tautinius centrus, mūsų žmonės įsikuria priemiesčiuose, o mūsų lietuviškose apylinkėse apsigyvena negrai. Greitai pasidaro į lietuviškus centrus nesaugu važinėti. Po kelerių metų visai nesugrįžtame, apsipratę su amerikietiška aplinka.

Rima Polikaitė

Visas brangus turtas, taip sunkiai įsigytas, perleidžiamas negrams. Dingsta ir tie glaudūs ryšiai, kurie mus taip artimai riša ir kuriuos galime išlaikyti tik arti vieni kitų gyvendami.

Negalime teisti lietuvių, kurie, sunkiai dirbdami, prasigyvno ir panoro erdviau, patogiau įsikurti. Tačiau jie, parduodami savo namus negrams dėl piniginių priežasčių, labai skriaudžia tuos savo bendruomenės narius, kurie nenori arba nepajėgia gyventi toliau už miesto. Pasikeitus apylinkei, pasidaro nesaugu ir likusiems lietuviškose kolonijose. Užpuolimai, apiplėšimai ir vagystės tampa jų kasdieniniai rūpesčiai. Su tokia baimė dažniausiai gyvena mūsų tautos vyresnioji karta, kurią taip pat slegia senatvės našta bei įvairios ligos kankina.

Kalbėti apie rasinę problemą neužtenka. Lietuvių visuomenė turi rūpintis savo žmonėmis, kurie gyvena negrų kvartaluose. Mūsų organizacijų pareiga yra steigti vyresnio amžiaus lietuviams globos namus geresniuose rajonuose. Taip pat turime atkreipti vladžios dėmesį į šią sunkią padėtį. Su savo pastangomis ir vladžios parama turime gerinti labai sunkų gyvenimą tų lietuvių, kurie lieka gyventi lietuviškose apylinkėse, kurias mes jau apleidome ir užleidome negrams.

Mane stebina ir džiugina...

Vida Brazaitytė

Tautinio atgimimo sąjūdis Lietuvoje prasidėjo antroje devyniolikto šimtmečio pusėje. Trys istoriniai įvykiai paveikė šį atgimimą: 1863 metų lietuvių sukilimas prieš rusų priešpauzą, 1864 metų spaudos draudimas (rusų valdžia buvo uždraudusi spausdinti knygas lietuvių kalba) ir 1864 metų baudžiosios panaikinimas. Svarbiausias įvykis, paveikęs atgimimo sąjūdį, buvo spaudos draudimas.

Spaudos draudimo laikotarpiu buvo išleista daugiau kaip tūkstantis leidinių. Pirmasis lietuviškas laikraštis "Aušra" pradėtas spausdinti dr. Jono Basanavičiaus 1883 metais. Dr. Basanavičius laikraštyje aiškino lietuviams, kokią garbingą praeitį Lietuva turėjusi, skatino didžiulius didingą istoriją, gražią lietuvių kalbą, papročiais, nepaprastu tėvynės grožiu. Kartu ir aiškino, kad lietuvių tauta yra okupanto rankose, kad okupantas yra žiaurus — skriaudžia ir naikina Lietuvą. Basanavičius kvietė visus lietuvius į kovą už nepriklausomą Lietuvą. Perskaitęs dr. Basanavičiaus "Aušrą", dr. Vincas Kudirka pradėjo leisti kitą lietuvišką laikraštį "Varpą", kuris, kaip tikras varpas, skambino ir šaukė lietuviams: "Kelkite, kelkite, kelkite!" Dr. Kudirka yra ir mūsų tautos himno autorius. Kiti rašytojai, kaip Maironis, Pranas Vaičaitis, Vincas Pietaris, Žemaitė, Lazdynų Pelėda, Šatrijos Ragana, Jonas Biliūnas, vyskupas Motiejus Valančius, taipogi žadino tautinę sąmonę kiekviename susipratusiame lietuviuje.

Lietuviai nepasidavė rusų varžymui. 1918 metų vasario šešioliktą dieną Lietuvos Taryba, posėdžiavusi Vilniuje, pasirašė Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktą. Kas galėjo tikėti, kad po 123 carinės Rusijos okupacijos metų Lietuva vėl tapo nepriklausoma valstybe?

Lietuvos laimės žiburys greitai užgeso. Vos dvidešimt dvejus metus Lietuva išbuvo nepriklausoma valstybe. Prasidėjus Antrajam pasauliniui karui, Lietuva turėjo kelis paver-

gėjus. Karui pasibaigus, Lietuvoje vėl įsiviešpatavo rusų komunistų valdžia su visa jos anksčiau nustatyta santvarka. Vėl prasidėjo teroras, lietuvių persekiojimai, masiniai išvežimai į Sibirą. Deja, vergija tęsiasi iki šių dienų.

Bet šiomis dienomis Lietuvoje vyksta neįtikėtini įvykiai. Sovietų Sąjungos generaliniam sekretoriui Gorbačioviui paskelbus glasnot ir perestroiką, sujudo visi Pabaltijo kraštai kovai už savo valstybių nepriklausomybę. Atrodo, kad prasidėjo antrasis tautinio atgimimo sąjūdis mūsų tėvynėje.

Sunku pasakyti, kada iš tikrųjų Lietuvoje prasidėjo persitvarkymas. Jau praeitų metų gegužės 22 dieną Antanas Terleckas, Nijolė Sadūnaitė ir kiti disidentai Vilniuje suorganizavo protesto mitingą masiniams 1948 metų išvežimams į Sibirą paminėti. Tai buvo lyg pabudimas iš letargo miego — prieš keletą metų už tokias demonstracijas, mitingus visi dalyviai buvo areštuojami, metami į kalėjimus arba ištremiami. Šiame mitinge visai nebuvo matyti milicijos. Taip dar niekad nebuvo Lietuvos istorijoje. Žmonės jautėsi drąsesni, pradėjo atsispirti komunistų valdžiai.

Birželio 3 dieną, Vilniuje susiformavo Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio iniciatyvinė grupė. Sąjūdis veikia su valdžios žinia. Grupė seka Gorbačiovo paskelbtą persitvarkymą, bandydama pritaikyti Lietuvos sąlygoms, nenorėdami nukrypti iš rusų valdžios vėžių. Be Sąjūdžio yra dar viena pagrindinė grupė, kuri dirba Lietuvos nepriklausomybės kryptimi — Lietuvos Laisvės Lyga (LLL). LLL buvo įkurta 1978 metų vasarą. Jos pagrindinis tikslas — kelti lietuvių tautos sąmoningumą, brandinti nepriklausomos Lietuvos idėją. Lyga buvo priversta veikti pogrindyje — dalyvavo pogrindinėje spaudoje, rinko archyvinę medžiagą, organizavo protesto akcijas. Po dešimties veiklos metų Lyga pagaliau dirba legaliai. Lietuvos Laisvės Lyga iš rusų valdžios reikalauja, kad ši laikytųsi Sovietų Sąjungos konstitucijos, kurioje parašyta, kad Sovietų Sąjunga yra suverenių respublikų sąjunga, ko

nepripažįsta Sovietų Sąjungos aukščiausieji pareigūnai. Lygos pagrindinis tikslas šiuo metu — laisva Lietuva Europos tautų konferencijoje su samdoma kariuomene ir ryšiais su užsieniu. Ji taip pat reikalauja vykdyti Jungtinių Tautų chartą, rezoliucijas, deklaracijas ir Helsinkio akto nutarimus.

Birželio 14 dieną Vilniuje vyko demonstracijos 1941 metų išvežimams prisiminti. Dalyvavo maždaug šeši tūkstančiai žmonių. Leonas Laurinskas ir Genovaitė Šakalienė, abu Laisvės Lygos nariai, pakylėjo iškėlė trispalvę. Juos KGB suėmė, bet, neilgai palaikę, paleido. Šios demonstracijos sąlygojo kitas demonstracijas bei mitingus. Liepos 9 dieną Vingio parke įvyko mitingas, kuriame dalyvavo daugiau kaip 100.000 žmonių. Kalbėjo Sąjūdžio vadovai, partijos bei valdžios pareigūnai. Buvo iškeltos trispalvės vėliavos, giedamas himnas.

Visą lietuvių tautą išeivijoje nustebino ir nudžiugino rugpjūčio 23 dienos demonstracija Vingio parke. 200.000 žmonių susirinko paminėti 1939 metų rugpjūčio 23 dienos J. Ribbentropo ir V. Molotovo (Vokietijos ir Sovietų Sąjungos) nepuolimo sutarties pasirašymo metines, pagerbti hitlerizmo ir stalinizmo aukų atminimą. Demonstracijas pradėjo Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys, profesorius Vytautas Landsbergis. Taip pat kalbėjo Lietuvos Komunistų Partijos Centro Komiteto sekretorius Lionginas Šepetys, Tarybų Lietuvos užsienio reikalų ministras Vladislovas Mikučiauskas, poetas Justinas Marcinkevičius. Plevėsavo didžiulės tautinės vėliavos, perrištos juodais kaspinais, vieningai giedamas nepriklausomos Lietuvos himnas. Buvo renkamos aukos paminklui nukanintiems stalinizmo metais pastatyti.

Spalio šeštą dieną Aukščiausiosios tarybos prezidiumo įsakymu nepriklausomos Lietuvos vėliavai buvo grąžintos tautinės vėliavos teisės su pastaba, kad ji nuolatos turi būti iškeliama Vilniuje, Gedimino bokšte. Prezidiumas taip pat pripažino Lietuvos himną, pavadintą dr. V. Kudirkos "Tautiška giesmė". Spalio septintą dieną Gedimino pilies bokšte buvo ofi-

Paulius Augius

Žemaičių vestuvės

cialiai iškelta tautinė vėliava. Tūkstančiai žmonių susirinko stebėti šį istorinį įvykį. Buvo giedamas himnas, leidžiamos geltonos, žalios ir raudonos raketos. “Tiesa” šitaip aprašė vėliavos pakėlimą: “Visų žvilgsniai, mintys ir širdys ten, Gedimino pilies bokšte. Kalno papėde nuūžia plovimų audra. Šios akimirkos laukėme ilgus metus, puoselėjome savo svajonėse ir pagaliau ji įsikūnijo, iš lėto kyla, plazda, plevėsuoja išsaugota ir vėl į šviesą išeinanti vėliava. Iš pačių sielos gelmių veržiasi žodis ‘Lietuva’, per Gedimino aikštę, per Vilnių, per visą Lietuvą nuaidi ‘Tautiška giesmė’...” Spalio devintą dieną trispalvė buvo iškelta Kauno istorijos muziejaus bokšte.

Lietuvos persitvarkymo sąjūdžiui buvo sunku pradėti savo darbą, nes Komunistų Partijos Centro Komiteto keli nariai bijojo, kad Sąjūdžio darbas pakenks partijai, nors Sąjūdis remiasi Sovietų Sąjungos konstitucija ir “at-

virumo bei persitvarkymo” skelbiamomis temomis. Spalio 20-23 d. Sąjūdis paruošė steigiamąjį suvažiavimą-kongresą Vilniuje. Kongresas buvo ruošiamas vadovaujantis 1905 metais įvykusio seimo, pirmininkaujant dr. Basanavičiui, metodika. Dalyvavo tūkstantis Sąjūdžio atstovų (Sąjūdis turi 300 vienetų, 150.000 narių). 4.000 kviestų svečių bei stebėtojų, jų tarpe Lietuvos Laisvės Lygos ir katalikų Bažnyčios atstovai, PLB valdybos pirmininkas dr. Vytautas Bieliauskas ir “Amerikos balso” korespondentas Romas Sakadolskis. Kongresą transliavo radijas, televizija. Kongreso atidarymas įvyko spalio 22 dieną: iškelta vėliava Gedimino kalne, giedamas Lietuvos himnas. Posėdžiai vyko sporto rūmuose. Kongreso dalyviai svarstė Lietuvos vėliavos, simbolių, himno, konstitucijos, kultūrinės ir ekonominės autonomijos, ekologijos, švietimo reformos klausimus. Buvo išrinktas 220 narių seimas ir 25 žmonių valdyba. Lietuvos Komunistų Partijos generalinis sekretorius Songaila atsistatydino iš savo pareigų, jo vietą užėmė Algirdas Brazauskas. Tą vakarą 200.000 žmonių susirinko Katedros aikštėje, su žvakėmis ėjo sostinės gatvėmis, giedodami himną ir dainuodami liaudies dainas. Plevėsavo Lietuvos, Latvijos ir Estijos vėliavos. Brazauskas pareiškė, kad Katedra ir šv. Kazimiero šventovė bus grąžinta tikintiesiems. Spalio 23 dieną, sekmadienį, buvo laikomos šv. mišios prie Katedros durų. Komunistų Partija siūlė laikyti pamaldas Katedroje, bet dvasiškiai atsakė, motyvuodami tuo, kad nenori į savo Dievo namus eiti vienai valandai. Mišias koncelebravo kardinolas Sladkevičius, vyskupas J. Steponavičius ir kiti. Vėliau vyko posėdžiai. Kongreso dalyviai reikalavo, kad Lietuva turėtų savo atstovą Jungtinėse Tautose, diplomatinės misijas užsienio kraštuose, kad sovietų kariuomenė pasitrauktų iš Lietuvos ir lietuviai Lietuvoje atliktų karinę tarnybą. Norima atstatyti visas religines teises Lietuvos katalikams, atgaivinti Kalėdų ir Velykų šventes. Dalyviai nutarė, kad komunistų partijos nariams būtų panaikintos specialios privilegijos

— specialūs butai, atskiros krautuvės maistui ir rūbams, atskiri medicinos patarnavimai ir klinikos.

Visų Šventųjų diena paskelbta nedarbo diena. Buvo švenčiama Kalėdų pirmoji diena, tikimasi, kad ir Žolinės bus nedarbo diena. Kalėdų pamaldas transliavo televizija. Per Vėlinės Panevėžyje buvo atliktas Mozarto „Requiem“ prie degančių žvakučių. Koncertas buvo skirtas stalinizmo aukoms pagerbti. Vėlinių dieną niekas nedirbo. Daugelis žmonių lankėsi Rokantiškių ir Rasų kapinėse. Rasų kapinių tuščioje aištelėje kažkas pastatė kryžių su įrašu: LIETUVOS KANKINIAMS ATMINTI — 1988. Visur degė tūkstančiai žvakių. Būriai žmonių, stovėjo prie dr. Basanavičiaus, V. Mykolaičio-Putino, B. Sruogos ir M.K. Čiurlionio kapų.

Vilniaus traukinių stotyje maždaug 400 lietuvių lapkričio 4 dieną sutiko kun. Sigitą Tamkevičių, grįžusį iš tremties. Buvo laikomos trispalvės ir Vatikano dvispalvės vėliavos. Žmonės giedojo giesmes, dainavo liaudies dainas. Kun. Tamkevičių pasitiko keli buvę kaliniai: kun. J. Matulionis, prieš dvi dienas grįžęs Viktoras Petkus ir Petras Cidzikas. Visi nužygiavo prie Aušros Vartų koplyčios. Kun. Tamkevičius kalbėjo, kad ši diena jam kaip sapnas — sunku tikėti, kad tauta atgimus. Bažnyčioje bus daug vilčių, žmonių entuziazmas neapsakomas. Reikia dėkoti Marijai už mūsų visą džiaugsmą, nes šie metai yra Marijos metai: „Motina pamatė, kad mūsų tautai, Bažnyčiai, mums visiems daug ko trūksta, daug ko reikia. Ir šiandien visi suirinkę čia dėkojame, dėkojame Dievo Motinai, dėkojame mūsų Viešpačiui Jėzui Kristui, kad pažvelgė į mūsų tautą, pažvelgė į mūsų Bažnyčią, pažvelgė į mūsų gyvenimą. Šiose mišiose melskimės, kad mūsų tautoje prasidėjęs atgimimas turėtų pagrindą, kad žmonės rastų tiesą“. Kun. Tamkevičius koncelebravo mišias su šešiais kunigais.

Be kunigo Tamkevičiaus į Lietuvą grįžo dar trys sąžinės kaliniai. Lietuvos Helsinkio grupės nariai Viktoras Petkus grįžo į Vilnių lapkričio 2 dieną, o Balys Gajauskas į Kauną

grįžo lapkričio 7 dieną. Poetas Gintautas Iešmantas į Vilnių grįžo lapkričio ketvirtosios naktį. Taip pat iš psichiatrinės ligoninės paleistas Voldemaras Karoliūnas.

Sąjūdis lapkričio 9 dieną paskelbė Lietuvos gyventojams, kad nori surinkti milijoną parašų prieš Sovietų Sąjungos konstitucijos pataisų projektą. Peticija buvo šitaip parašyta: „Paskelbtas TSRS konstitucijos pataisų projektas pažeidžia teisinės valstybės principus ir neatitinka 19-tos partinės konferencijos dvasios, kadangi riboja sąjunginių respublikų ir tautų teisę bei stiprina centralizuotą, biurokratinę valdymo sistemą“. Parašus norėjo surinkti iki lapkričio 17 dienos. Konstitucijos pakeitimų ir pataisymų problema yra ta, kad dabartinėje konstitucijoje sakoma, jog kiekviena respublika turi teisę pasisakyti už konstitucijos pakeitimą, o Sovietų Sąjunga nori susiaurinti respublikų teises. Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio iniciatyva buvo parašyta nauja Lietuvos konstitucija. Profesorius Antanas Buračas yra vienas iš pagrindinių šios naujos konstitucijos autorių. Konstitucijoje parašyta, kad Maskvos kontrolė turi būti labai maža, beveik visa teisė tenka Lietuvai. Lietuvos vaikinai karinę tarnybą turi atlikti tik Lietuvoje. Konstitucija buvo pateikta Aukščiausajai Tarybai. Aukščiausios Tarybos delegatai nebalsavo už tokį konstitucijos projektą. Šis parlamentarinių taisyklių sulaužymas buvo Aukščiausiosios Tarybos vadovybės suredaguotas. Dar iki šių dienų nėra išspręsta konstitucijos problema.

Gedimino aikštėje prie katedros lapkričio 12 dieną buvo laikomos šv. mišios Vilniaus vyskupijos 600 metų, vysk. Motiejaus Valančiaus blaivybės akcijos 130 metų ir palaiminto Jurgio Matulaičio įžengimo į Vilniaus vyskupo sostą 70 metų sukaktims paminėti. Vysk. J. Steponavičius, A. Vaičius, J. Preikšas, V. Michelevičius, prel. A. Gutauskas ir K. Dulksnys su kardinolu Sladkevičiumi koncelebravo mišias. Po pamaldų Katedroje įvyko konferencija blaivybės klausimais.

Lapkričio 16 dieną įsisteigė lietuvių skautų organizacija su centru Vilniuje. Jaunimas pats

Paulius Augius Laukų sargyboje, 1953

buriasi, pradeda veiklą. Yra naudojama prieškarinių laikų išlikusi medžiaga.

Lietuvoje pradėtas leisti pirmas krikščioniškas laikraštis "Tikėjimo žodis". Jį leidžia Lietuvos krikščionių sąjunga. Ekumeninę koaliciją sudaro katalikai kunigai, protestantų dvasininkai ir poetas Sigitas Geda.

Taikos Karalienės šventovė Klaipėdoje jau grąžinta tikintiesiems. Pirmos pamaldos buvo laikomos lapkričio 25 dieną. Sovietų valdžia pažadėjo valstybės lėšomis atstatyti nugriautą šventovės bokštą, altorių ir vėl įrengti varpus.

Po žemės drebėjimo Armenijoje Lietuvos persitvarkymo sąjūdis nusprendė iš savo išdo paaukoti šimtą tūkstančių rublių žmonėms, iš-

gyvenusiems baisų žemės drebėjimą. Taip pat visos aukos gautos nuo gruodžio aštuntos dienos iki gruodžio dvidešimt šeštos dienos perduotos Armenijai.

Kūčių vakarą, 9 valandą, Lietuvoje pusvalandžiui buvo išjungtos visos šviesos gatvėse, o namų languose išstatytos žvakės. Šis simbolis parodė visos lietuvių tautos solidarumą Lietuvos suverenitetui. Kalėdų dieną minios žmonių rinkosi Gedimino aikštėje šv. mišioms, kurias laikė kardinolas Sladkevičius. Mišios buvo rodomos per televiziją.

Lietuvos Aukščiausios Tarybos prezidiumas patvirtino, kad lietuvių kalba yra Lietuvos vyriausybės oficiali kalba visuose reikaluose ir apribojo rusų kalbos naudojimą. Visi, kurie gyvena ir dirba Lietuvoje, turės per dvejus metus išmokyti lietuviškai susikalbėti. Antra, kad Vasario 16-ji yra oficiali valstybinė šventė — paminėjimas nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo 1918 metais. Mėnesinis žurnalas "Kultūros barai" pradėjo spausdinti A. Šapokos Lietuvos istoriją.

Kardinolas Vincentas Sladkevičius, šv. Tėvo pakviestas, lankėsi Vatikane sausio 25 — vasario 8 dienomis. Kardinolas pranešė, kad yra galimybių popiežiui lankytis Lietuvoje 1990 metais. Kardinolas taip pat pasakė, kad Lietuvos katalikų padėtis yra pagerėjus. Lietuvių katalikų bendruomenė yra didžiausia vietoje Sovietų Sąjungoje. Komunistinė vyriausybė leido studijuoti Kauno kunigų seminarijoje 143 jaunuoliams.

Vasario 5 dieną įvyko pirmos šv. mišios Vilniaus katedroje, kurias laikė vyskupas Julijonas Steponavičius. Seminarijos klierikai atliko skaitymus ir patarnavo mišių metu. Mišiose dalyvavo daug jaunimo. Katedros aikštėje tūkstančiai žmonių per garsiakalbius klausė pirmųjų šv. mišių. Naujai atkurtas katedros choras vadovavo giesmėms. Vysk. Steponavičius pasakojo apie Katedros istoriją, jos svarbą vaidmenį Lietuvos katalikams ir jos skaudų išniekinimą ir atėmimą prieš keturiasdešimt metų. Vyskupas priminė, kad visi turi būti Dievo šventovėmis, yra reikalinga

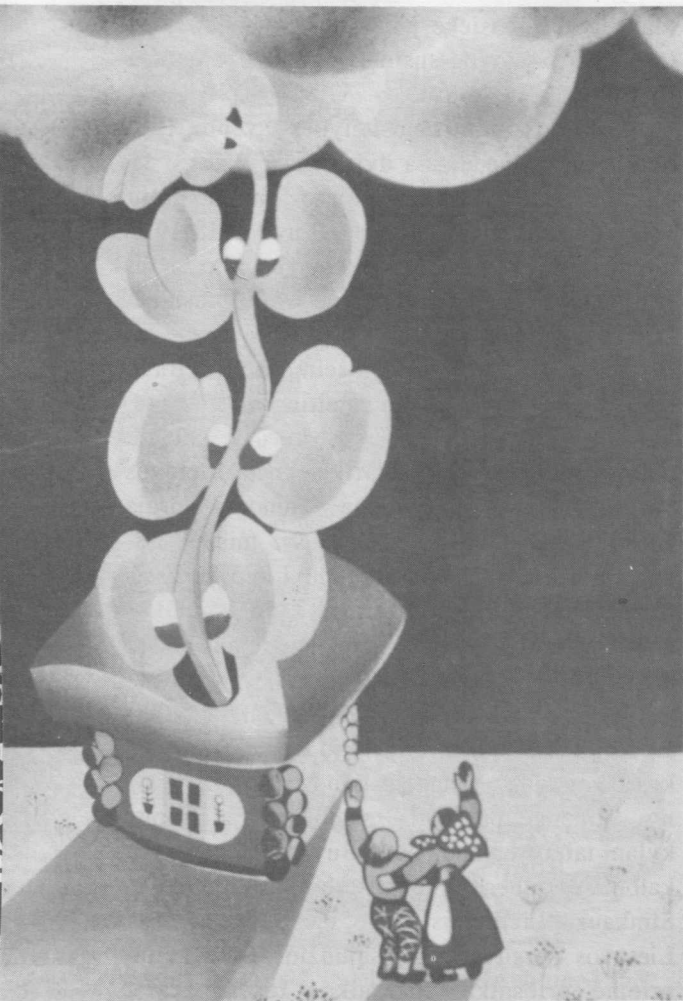
žmonėms pagilinti savo tikėjimo pagrindus. Katedra buvo atšventinta. Pirmą kartą skambėjo Katedros varpai. Tą pačią dieną išėjo pirmas numeris pirmo oficialaus pokarinio katalikiško žurnalo "Katalikų pasaulis". Žurnalas išeis kas antrą savaitę. "Katalikų pasaulio" svarbiausieji uždaviniai: nušviesti katalikų tikėjimo ir dorovės mokslą, plėsti Švento Rašto ir liturginių apeigų, švenčių pažinimą, teikti informaciją apie Bažnyčios istoriją, neapsiribojant tik Lietuva ir katalikų, propaguoti dorą ir blaivų gyvenimo būdą, šeimų tvirtumą ir visuomenės santarvę, telkti religinės poezijos, beletristikos ir medžiagos iš šventųjų gyvenimo.

Vasario 6-7 dienomis penki Europos Parlamento Pabaltijo intergrupės nariai viešėjo Lietuvoje. Jie susitiko su Lietuvos TSR aukščiausios tarybos deputatais, Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio seimo tarybos nariais, Lietuvos Katalikų Bažnyčios atstovais, Lietuvos Laisvės Lyga, Lietuvos Helsinkio grupe, Lietuvos demokratų partija. Vasario 6 dieną Lietuvos Laisvės Lyga Gedimino aikštėje sušaukė mitingą, kuriame taip pat dalyvavo Lietuvos demokratų partija ir Lietuvos tautinė jaunimo sąjunga. Tikslas buvo parodyti besilankantiems deputatams, kad lietuvių tauta pageidauja visiškos nepriklausomybės. Vėliau prie Vilniaus kurijos, kur parlamentariai buvo nuvykę susitikti su vysk. Steponavičiumi, susirinko maždaug 500 piketuojančių žmonių. Jie prašė pasimatymo su intergrupės vadovu dr. Hans Joachim Seeler. Seeler vėliau išėjo. Jis pasakė susirinkusiems, kad Europos parlamentas niekad nepripažino ir niekad nepripažins Lietuvos aneksijos. Po šio susirinkimo Seeler ir kiti deputatai pareiškė, kad jiems dabar aišku, kokios lietuvių nuomonės, kokia jų sudėtinga padėtis, ir todėl jie džiaugiasi kelione į Lietuvą. Parlamentariai buvo susitikę ir su Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio seimo tarybos nariais. Nariai įteikė pareiškimą, kuriame reikalauja "nepriklausomybės, neutralios Lietuvos valstybės demilitarizuotoje zonoje. Mūsų tautos veikimas, kurio pagrindinis tikslas yra nepri-

klausomybė, pasiekė jau tokį laipsnį, kad, jei tai nebus įvykdyta, susidarys nuolatinė įtampa Europoje".

Lietuvos nepriklausomybės šventė Lietuvoje buvo švenčiama dvi dienas. Vasario 15 dieną Šančių kapinėse buvo padėti gėlių vainikai ant karių kapų, kurie žuvo 1918-1919 metų kovose už nepriklausomybę. Po gėlių padėjimo Kauno valstybiniame teatre prasidėjo Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio sesija. Joje dalyvavo visi 220 sąjūdžio seimo nariai. Buvo svarstomos dabarties ir ateities problemos. Sąjūdis priėmė deklaraciją, kuri reikalauja atkurti demokratinę ir nepriklausomą Lietuvos valstybę. Vasario 16 dieną Kauno katedroje kardinolas Sladkevičius laikė šv. mišias. Pamoksle kardinolas viešai siūlė Lietuvai pasitraukti iš Sovietų Sąjungos. Po pamaldų žmonių minia žygiavo į Karo muziejaus aikštę atidengti "Laisvės" paminklo. Paminklą pašventino kardinolas, dalyvaujant 200.000 žmonių. Vienas likusių gyvųjų Lietuvos laisvės kovų veteranų, Vytautas Landsbergis-Žemkalnis, atidengė paminklą, skambant fanfaroms, kylant taikos balandžiams. Buvo daug pasakytų kalbų. Po kalbų Kauno valstybinis choras atliko Šimkaus "Lietuviais esame mes gimę". Tada Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio seimo nariai priėmė priesaiką. Priesaikos tekstą skaitė Kauno sąjūdžio narys ir vedėjas Algis Norvila: "Mes, Sąjūdžio seimo deputatai, Lietuvos nepriklausomybės dieną atėję prie Laisvės paminklo, sakome: Tebūnie Lietuva tokia, kokios norės jos žmonės. Mūsų tikslas — laisva Lietuva! Mūsų likimas — Lietuva! Tepadeda mums Dievas ir viso pasaulio geros valios žmonės!" Taip pat Kauno teatro sodelyje, toje vietoje, kur susidegino Romas Kalanta, Sąjūdis padėjo gėlių vainiką.

Tą pačią dieną Vilniuje buvo laikomos pamaldos Katedroje. Po pamaldų Pilies gatvėje Nr. 26 memorialinė lenta buvo atidengta, kur buvo pasirašytas nepriklausomybės aktas. Vėliau Valstybiniame dramos teatre vyko iškilmingas minėjimas ir mokslinė konferencija apie nepriklausomybės aktą. Kiti minėjimai vy-

Paulius Augius

Pupos pasaka, 1945-48

ko Vilniuje prie istorinių vietų, susijusių su Lietuvos nepriklausomybės atkūrimu. Septintą valandą vakaro Sporto rūmuose buvo iškilmingas koncertas. Po koncerto Katedros aikštėje žmonės rinkosi mingui ir šventiniam koncertui.

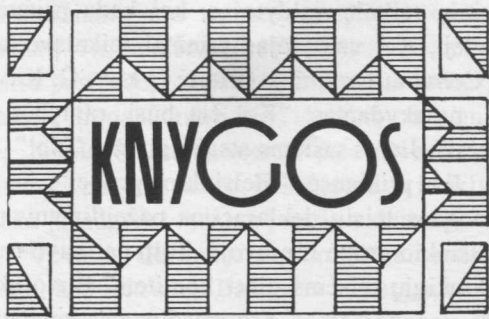
Taigi regime stebėtiną tautos sąmonės atgimimą ir susitelkimą. Lietuviai nusibodo būti savo krašte antraeilio piliečiu. Nusibodo stebėti, kaip niekinama lietuvių kalba ir jos istorija. Nusibodo melas ir apgaulės. Pradėjus sklisti aušrai, tauta stengiasi atsigriebti už prarastus metus, visomis išgalėmis gelbėti, ką dar galima atminti, surasti ir sugrąžinti ateinančioms kartoms.

Lietuvių tauta, įvairiais laikais būdama įvairaus okupanto rankose, nenori sutikti su jo sprespauda ir kovoja už savo tautos nepriklausomybę. Ji ne kartą įrodė visam pasauliui, jog gali egzistuoti, kurti savo rytojų savarankiškai. Ir dabar, tiek metų būdama rusų okupanto sprespaudoje, lietuvių tauta nepalūžo, keliai iš ilgai trukusio letargo miego. Rūkas, kuris buvo užtemdęs Lietuvos padangę, pradeda pamažu skleistis ir vis dažniau iš už debesų pasirodo viltį skleidžiantys saulės spinduliai. Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio ir Lietuvos Laisvės Lygos darbai pažadino kiekviename lietuvyje tikėjimą, kad ne viskas dar prarasta. Tauta stiprėja tautiškai ir dvasiškai. Šie bruožai ir lemia savarankiškumo ir nepriklausomybės sąvoką. Lietuvių tauta turi kuo didžiuotis — ji turi savo žemę — Lietuvą, jos garbingą istoriją, gražią kalbą, išvystytą kultūrą su giliomis tradicijų šaknimis.

Todėl ir išeivijos lietuvių pareiga yra padėti stiprėti tai įsižiebusiai kiekvieno lietuvių širdyje tautinio atgimimo liepsnelei, kad ji su kiekviena diena vis didėtų ir peraugtų į vieiningą visos tautos liepsnojančią laužą, kurio krintančios žiežirbos praneštų visam pasauliui, jog mūsų brangi ir mylima žemė LIETUVA vėl LAISVA. Tad kuo aktyviau įsijunkime ir mes į šių kilnių tikslų įgyvendinimą, nes, nors ir esame skirtinguose kontinentuose, mūsų visų širdys ir jausmai su tavimi, LIETUVA.

Palinkėkime savo tautiečiams dvasinės stiprybės, einant sparčiau savo tautos laisvinimo keliu. Tegul Visagalio palaima lydi kiekvieną atgimstantį lietuvių jo darbuose vardan laisvo rytojaus. Nepamirškime, o puoselėkime viltį, kad dabartinei atgimstančiai Lietuvai netrūkų nušvis laisvės rytas.

■ Niujorko kardinolas John O'Connor gegužės 27-30 d. lankėsi Libane, susitiko su maronitų katalikų dvasiniais vadovais, pareikšdamas, kaip labai JAV katalikai susirūpinę dėl jų padėties. Kardinolas norėjo padėti amerikiečiams, ten arabų laikomiems įkaitais, bet nebuvo galimybės.

Tamsioje Lietuvos padangėje šviesos žiburys

(*Didysis kovotojas kunigas Karolis Garuckas*)

Vytautas Kasniūnas

Kaip Lietuvos žmonės, išgyvenę apie 50 metų lyg tamsiame narve uždaryti, melu ir apgavyste maitinti, trokšta tiesos, laisvo spausdinto žodžio ir savo tautos istorijos, taip mes, beveik tiek pat laisvėje gyvenę, nuo tautos kamieno geležine užtvara atskirti, dabar ryte ryjame kiekvieną tiesos žodį, atplaukiantį iš tėvynės. Juos slėgė mirtina baimė pažinti tiesą, kai ką iš mūsų slėgė baimė skleisti tiesą, kad nepakenktume savo artimiesiems. Bet visus mus, nelaisvėje ir laisvėje gyvenančius, jungė gilus tikėjimas, papuoštas išganinga malda, tikėjimas ir viltis tautos ateitimi ir tikėjimas lietuvių genijum, kuris vedė tautą didybėje ir nelaimėje per kraujo ugnį ir šviesiais keliais, laisvėje ir nelaisvėje.

Ir kai šipulėliais sklido žinios iš tėvynės, kartais slapta, kartais bailiai išcenzūruotos, apie didžiadvasį didvyrį kunigą Karolį Garucką, mes tikėjome ir laukėme, kad tie šipuliai kada nors iš mažos skalos užsideds didele liepsna — žodžiai subėgs į knygos puslapius.

Ir ta žmogaus dvasinė liepsna, su visomis žiežirbomis, yra mūsų rankose — knyga “Didysis kovotojas kunigas Karolis Garuckas”. Ją redagavo kunigas Jonas Kidykas, išleido

“Krikščionis gyvenime” knygų serijoje 26-tu numeriu.

Skaitydamas šią knygą, aš prisiminiau, kai Niujorko bibliotekos direktoriumi iš šimto gerų kandidatų buvo išrinktas pats geriausias — kunigas jėzuitas Timothy Healy. Apie tai plačiai rašė spauda. Atlyginimas 100.000 dolerių, puošnus reprezentacinis, labai didelis direktoriaus butas. Ir visa tai paskirta kunigui vienuoliui?! Kai apie tą paskyrimą paklausė jėzuitų provinciole nuomonės, jis atsakė: “Niekio nuostabaus, jėzuitai gimė knygoje ir su knyga”.

Ir ši knyga išvydo pasaulį ačiū dviem jėzuitams, taip pat gimusiems su knyga: Karoliui Garuckui, kuris paliko savo dienaštinę, didvyriškai kilnius darbus, įamžintus žmonėse, jų išsaugotus kunigo rašytus laiškus, ir kunigui Jonui Kidykui, knygos redaktoriui, kruopščiai rinkusiam knygai medžiagą, sumaniai, patraukliai ją suredagavusiam.

Kai kas, imdamas knygą į rankas, klausia, ar ji įdomi? Vieni mėgsta grožinės literatūros knygas, kiti autobiografijas, atsiminimus, biografijas. Yra daug tokių, kurie su knyga keliai ir gula ir skaito viską. Tai spausdinto žodžio rykliai.

Ši knyga patraukia skaitytoją savo antrašte: “Didysis kovotojas kunigas Karolis Garuckas”. Pradėjęs skaityti, susipažinęs su kukliu našlaičiu, augusiu neturtingoje mažžemių ūkininkų šeimoje, ryte ryji puslapius, užmiršęs valandas, laiką. Keturių mažamečių vaikų našlė motina iškyla kaip tikėjimo, meilės ir pasiaukojimo herojė, įdiegusi vaikams gražiausius žmogiškumo diegus, kuriems išsiskleidus, Karolis, baigęs mokytojų seminariją, pasirinko kunigystę. Šiam pašaukimui mintis brendo nuo ankstyvos vaikystės dienų, šeimos susibūrimo varstant tarp pirštų rožinį, sklindant maldai, klausant mamos krikščioniškų pamokymų.

Iš to kilo begaliniai šventa, kilni ir tauri meilė mamai, broliams, tėvynainiams. Laiškai mamai, širdingai literatūriniai, tinka antalogijai, skirtai Motinai.

Karolio sveikata nuo pat jaunystės dienų buvo silpna, ir dėl to net kelis kartus turėjo per-

traukti mokslą. Savęs neprižiūrėdamas, nesigailėdamas, labai daug laiko skyrė maldai, mokslui, kitiems padėdamas, viskam begaliniai pasiaukodamas.

Baigęs Mokytojų seminariją, pašaukimui pasirinko Jėzuitų ordiną ir kelerius metus gyveno Pagryžuvio jėzuitų naujokyne. Paskui studijavo Vokietijoje ir Olandijoje, ir 1942 metais primicijas laikė Ėriškiuose, kur palaidota mama. Kai 1940 metų pavasarį buvo parvažiavęs aplankyti sergančios mamytės, tai praveręs duris tuoj atsiklaupė ir keliais ėjo prie mamytės lovos ar pasisveikinti, ar prašyti palaiminimo, nes tikrai jautė daugiau nebematysiąs jos gyvos.

Karo sukūriuose, vokiečių okupacijos metu grįžęs į Lietuvą, Jėzuitų gimnazijoje buvo mokytojas, vėliau apie 30 metų klebonu įvairiose parapijose. Pasižymėjo nepaprastai dideliu pasiaukojančiu darbštumu. Būdamas gimnazijos mokytoju buvo ir bendrabučio vedėju, taip pat šalia esančiose ligoninėse kapelionu, dirbo bažnyčioje, vedė rekolekcijas, kurias vesdamas labai pasižymėjo, sutraukdamas daugybę dalyvių.

Nuo 1945 metų kunigas Karolis Garuckas gyveno Vilniuje ir buvo Šv. Kazimiero, o vėliau Šv. Jono bažnyčiose vikaru. Pagarsėjo Vilniuje ir visoje Lietuvoje kaip geras pamokslininkas. Turėjo gražiai skambantį stiprų balsą, buvo labai apsiskaitęs. Kalbėdavo vaizdžiai, su didele emocija, kartais lyriškai, švelniai, kartais perkūnais griaudamas. Pamoksluose nestigdavo pavyzdžių, bet visad jie buvo įdomūs, išmąstyti, vaizdingi, gyvi. Pamokslų jis nerašė, bet čia jam padėdavo gera atmintis. Jis jautė kalbėtojo atsakomybę, kalbėtojo etiką, kaip šv. Paulius: "Vargas man, jei neskelbčiau Evangelijos". Kunigui Garuckui atnašaujant mišias, Šv. Jono studentų bažnyčia visados būdavo sausakimšai pilna. 1947 metais kovo 30 dieną, sekmadienį, baigiant rekolekcijas, buvo išdalinta 1300 komunijų.

Kai 1948 metais buvo uždaryti vienuolynai, daug bažnyčių, jis išvažiavo į mažą parapiją. Po to jį kilnojo iš parapijos į parapiją. Kėlė re-

liginių reikalų valdytojas, kai kada pritarė ir savieji. Kai valdytojas griežtai reikalavo kelti iš Ceikinių parapijos, pritarė ir kun. Č. Kirvaitis, pasakydamas: "Kol čia būsi, ramybės neturėsi". Jiems visiems atsakė griežtu "Ne!"

Jis priklausė "Helsinkio grupei" — tai Žmogaus teisių deklaracijos pažeidimams tirti Helsinkio grupė Lietuvoje. Taip pat buvo narys Tikinčiųjų teisėms ginti komitete. Buvo aktyvus, nepaperkamas, nenugąsdinamas kovotojas.

Jis buvo labai jautrus patekusiems į bėdą. Dalinosi paskutiniu duonos kąsneliu. Rėmė Sibiro tremtinius, kalinius, pasiekdamas ir koncentracijos stovyklas. Savo privačiame gyvenime buvo labai kuklus, visados pasiaukojantis, gyveno asketiškai.

Pamaldumas, reikia manyti, ir buvo toji versmė, iš kurios kilo pagrindiniai jo asmenybės bruožai: tvirta, drąsi laikysena, principumas, nežinąs jokių kompromisų, uolumas sielovadoje, paslaugumas konfratams ir šiltas, širdingas jausmas kiekvienam žmogui.

Jaunimas buvo pagrindinis veiklos kelias. "Kai nėra jaunų prie altoriaus, tai nėra jaunų nė bažnyčioje", sakydavo ne kartą Tėvelis Garuckas.

Kova dėl gyvosios bažnyčios, dėl jaunimo tęsėsi iki pat mirties. Ceikiniečiai negalėdavo atsidžiaugti, kiek daug vaikų ateidavo į bažnyčią, kai gražiai, švelniais balsais pradėdavo giedoti. Mokytojams neleidžiant dalyvauti susikaupimo dienose bažnyčioje, jis juos kviedavo ateiti po pamokų. Kartą net svečias kunigas B. Laurinavičius, pamokslą sakydamas, išsitarė: "Oi, kaip aš norėčiau turėti čia foto aparatą ir nufotografuoti tas kupetas prie durų jūsų portfelių ir kuprinių... ir jus čia prie altoriaus"!

Kunigas Garuckas ragindavo nepasiduoti svetimoms neigiamoms madoms, mylėti savo gimtąją lietuvišką kalbą. Pagirdavo ir pasidžiaugdavo, kad jaunimas neidavo į ateistų ruošiamus pasilinksminimus Advento ir Gavėnios metu.

Kovodamas su girtuokliavimu, skatindamas blaivybę, tiesiog maldaute maldavo ne-

girtuokliauti, nes tai neša mažai mūsų tautai pražūtį. Jis liepdavo prašyti Dievo pagalbos ir kartu pasižadėti negerti ar metus, ar mėnesį, ar savaitę ir pabučiuoti kryžių, kurį po pamaldų jis duodavo ateinantiems prie Dievo stalo. Žmonės paklausydavo, pasižadėdavo ir akivaizdžiai jausdavosi mažiau įvairių nelaimių.

Tėvelis Garuckas optimistiškai nusiteikdavo, kad netrukus Bažnyčia vėl atgaus laisvę, kad vėl sužydės tikėjimas, pabrėždamas: “Bedievybė praeina, kaip kokia liga, kaip epidemija, kuri daug pakenkia, bet ne viską sunaikina”. Visados padrąsindavo tikinčiuosius reikalauti savo teisių, garantuotų konstitucijoje. Per pamokslus dažnai sakydavo, kad Dievo todėl nemyli, kad jo nepažįsti. Pavyzdžiu rodydavo prof. kun. Kuraitį. Jis jaunystėje buvo netikintis. Norėdamas geriau kovoti su Bažnyčia, įstojo į kunigų seminariją, geriau susipažinti su katalikų mokslu. Tačiau pasimokęs, susipažinęs su tikėjimu, tapo uolus katalikas, šventas kunigas.

Pasidžiaugdavo Tėvelis, kad dabar Lietuvoje esą daug kilnių tikinčiųjų tiek mokslo vyrų, žymių menininkų, tiek paprastųjų žmonių tarpe. Labai įdomus atsivertimas žymiojo skulptoriaus-menininko, kuris padarė paminklą ant kunigo Karolio Garucko kapo.

Rodos, apsiniaukę Lietuvos dangus, kai susirgo kunigas Karolis Garuckas. Susirūpino žmonės, susirūpino ir jo gydytojai. Kai vieną kartą Kun. Garuckas, gavęs naujus vaistus, nebeturėjo temperatūros, gerai miegojo, pasidžiaugė jam paskambinusiai telefonu gydytojais: “O gal aš dar pasveiksiu. Šeimininkė Barbutė 1972 metais marinama buvo, jau galvojau, kaip organizuosiu laidotuves, o ir dabar gyvena. Gražu mirti, bet gražu ir pagyventi ir dar dėl Bažnyčios pakovoti”.

Šitą posakį, kad “gražu mirti, bet gražu ir gyventi” labai dažnai kartodavo, arba atvirščiai: “Gražu gyventi, bet gražu ir mirti. Gražus pavasaris, bet gražus ir ruduo. Gražu mirti, kad amžinai gyventum!”

Ir atėjo ta gražioji mirtis. Jo buvęs mokinys kun. Jonas Lauriūnas rašo: “1979 m. prieš pat

*Ar galim kada nors sulaukt
Dievybės savyje,
Išklaidžioję sielotą žemę,
Išmokusių taip amžinai mylėt
Ir siekiančių, kad gimtume suprast
Ir leist patirti savo sielai,
Kas visa tai yra — skirtoji mums
Ta dieviška dalia.*

*Jūratė Vasauskaitė
Vilnius, 1989*

Verbų sekmadienį talkininkavau Kauno katedroje. Netikėtai vieno pranešimo metu išgirdau, kaip katedros klebonas paskelbė: ‘Mirė Ceikinių klebonas Tėvelis Karolis Garuckas...’ Kaip vėjui papūtus subanguoja rugių laukas, taip per susirinkusiųjų bažnyčioje veidus perbėjo kažkokia banga — žmonės krūptelėjo. Tai buvo netikėta ir skaudi žinia. Daugeliui šis vardas buvo gerai žinomas. Ne vienas girdėjo jo griausmingą balsą rekolekcijų metu, o šiaip dauguma jį žinojo kaip Helsinkio grupės narį”.

Verkė dangus ir žemė. Nulinko žmonių galvos ir bažnyčių bokštai. Laidotuvių metu kalbėję kunigai iškėlė šio didžiadvasio didvyrio kunigo nueitą kelią.

Mes, laisvajame pasaulyje gyveną, turėdami knygą apie žymųjį kovotoją, tiesos, meilės, tikėjimo skleidėją, būkime jo gyvojo žodžio paminklo statytojai. Paskleiskime ją visame pasaulyje, kur lietuviai gyvena, paskleiskime ją ir Lietuvoje, pasiųsdami giminičiams, draugams, pažįstamiems. Tegu ši knyga, kaip Biliūno pasakos Laimės žiburys, pasklinda po visus tėvynainių namus, pradžiugina skaitytojus įkvėpimu dirbti, veikti tautos pasididžiavimui.

Po aukštaisiais, po giedraisiais

Alė Rūta

Bernardas Brazdžionis. "Po aukštaisiais skliautais". Liet. B-nės 1986 m. Literatūros premiją laimėjęs eilėraščių rinkinys (rankraštyje), 1989 m. "Lietuvių dienų" išleistas knyga. Viršelio aplankas ir vinjetės dail. Pauliaus Jurkaus. Gaunamas pas leidėjus 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90039 ir pas platintojus.

Čia nebus knygos įvertinimas, o tik gera žinia skaitytojams: įsigykite ir grožėkitės!

Viršelis ir kiti piešiniai realistiškai paprasti, bet išraiškūs, didingi, kaip ir šio autoriaus poezija. Keliais brūkšniais sugestionuojama žmogaus kelionė, jo susimąstymas visatoje. Pirmoje vinjetėje — atversta knyga, paskutinėje — užversta knyga. Nesutikime su dailininku — šis poetas dar neužverčia knygos, nes tebėra kūrybingas ir produktyvus. Jo žodžiai įtaigūs — ar jį skaitant girdi, ar pats skaitai. Pagauna ritmas, rimai, o eilėraščių nostalgija sujaudina iki sielos gelmių:

*"Metų metai, miestų miestai,
žingsniai kloniuose ir tyruose,
Man belaukiant, rodos,
plaukė su pavasario srove,
Kad kitam krašte pasaulio,
mano meilės žiede tyras,
Atsilieptum į tą balsą,
kaip šaukiau širdy tave".*
"Tėvynės elegija", p. 71

Ir bet kuris eilėraštis apie Lietuvą, jos netekimą, jos ilgesį ir tikėjimą jos prisikėlimu — yra mūsų bendrų jausmų išreiškimas skambia brazdžioniška forma ir giedriu brazdžionišku tikėjimu.

Knygos pradžioje — W. Šekspyro eilėraščio vertimas, kurio paskutinėmis eilutėmis lyg išsakomi ir Brazdžionio poezijos tikslai:

*"O, miela, tik apie tave rašau, žinok,
Tave ir tavo meilę mato mano akys,
Senus žodžius naujai tik apvelku, vienok
Kartodamas, ką jau esu tau sakęs.*

*Nes kaip kas dieną saulė danguje,
Taip mano meilė ir sena, ir vėl nauja"* (p. 7).

Temų požiūriu šis rinkinys labai įvairus. "Bedugnės ir tiltai" (p. 54) — motyvas pagal Karol Vojtylą (popiežiaus Jono Pauliaus II) poeziją. Yra čiurlioniškų eilėraščių, yra skirtų vietovėms: Čikagai, Niujorkui, Atlanto vandenynui... "Tikrais vardais" (p. 120) — minima gimtinė, Širvėnos ežeras prie Biržų, Juozas Keiliotis, Juozas Grušas, Antanas Vaičiulaitis, Benediktas Babrauskas, Jonas Aistis... Skambus ketureilis "Ta vasario diena" (p. 26-27) — autobiografinis:

*"Ta vasario diena man nušvito
Pačiame vidury vėlumos —
Ant palangės snaigės krito,
Speigui spaudžiant pirštais žiemos.
Rytas, deimantais, perlais nusėtas
Ir sutirpęs ant skruostų mamos,
Nepasakė, kad gimė poetas,
Išnešiotas žemės žiemos.*

*Nepasakė, kad jos horoskopas
Parašytas tremties likime,
Nepasakė, kad, širdžiai susopus,
Reikia gydyt gimtąją žemę".*

Biblinėmis temomis eilėraščių nedaug, bet filosofinių — apščiai. Vienas jų — "Auka" (p. 11) grakščiausiai išsako poeto gyvenimo filosofiją (M.K. Čiurlionio Kaino-Abelio temos motyvais). Poetas sakosi nešąs per gyvenimą "savo žodžių auką", "savo skausmo auką", "savo džiaugsmo auką", "savo laimės auką". Ir gal todėl jam giedra po aukštaisiais skliautais... Trečias šio eilėraščio posmelis:

*Nešu tau, Viešpatie, aš savo džiaugsmo auką,—
Išsaugotą, išaugusią jaunų dienų javuos.
Tu man davei gyvenimą, kaip gintarinį lauką,
Pražydušį pavasariais gražiausios Lietuvos!*

Ir gal todėl, dėl šios "išsaugotos jo aukos", poetas šiomet taip gražiai buvo sutiktas Lietuvoje.

Knyga "Po aukštaisiais skliautais" išleista patraukliai. Leidykla pagirtina dėl labai mažai korektūros klaidų: visoje knygoje užtikau vos devynias mažytes, pvz.: dungso (=dunkso), grumoja (=grūmoja) ir t.t.

Šis rinkinys dar kartą parodo mūsų poeto gyvastingumą bei aktualumą, jo reikšmę lie-

tyvių literatūrai; galbūt ir didelę reikšmę Lietuvos prisikėlimui į politinę laisvę bei kūrybinį gyvenimą.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Danutė Brazytė-Bindokienė. LIETUVIŲ PAPROČIAI IR TRADICIJOS IŠEIVIJOJE. Išleido Pasaulio Lietuvių Bendruomenė 1989 m. Čikagoje. Kieti viršeliai, 364 psl., kaina nepažymėta.

Knyga parašyta dviem kalbomis: lietuviškai ir angliškai. Vienas puslapis angliškai, o šalia jo kitas lietuviškai. Autorė parašė lietuviškai, o į anglų kalbą gražiai išvertė Vita Matusaitienė. Bet lietuviškas knygos pavadinimas skiriasi nuo angliškojo. Angliškai knyga pavadinta "Lithuanian Customs and Traditions", taip ir turėtų būti, bet dėl ko prie lietuviškojo pavadinimo pridėtas žodis "išėivijoje", mums visai nesuprantama. Atrodo, kad čia būtų kalba ne apie Lietuvos, o tik apie lietuvių išėivijos tradicijas bei papročius. Bet taip nėra. Knygoje kaip tik pabrėžiamos Lietuvoje buvusios tradicijos, o ne tos, kurios atsiranda jau čia, išėivijoje. Pvz., kalbant apie vestuvių tradicijas, aiškinama, kad Lietuvoje jaunikis ir jaunoji ateidavo per bažnyčią prie altoriaus abudu drauge, o ne taip, kaip čia kartais daroma, kai jaunikis jau stovi kampe prie altoriaus, o jaunąją atveda tėvas. Taip pat Lietuvoje nedaužydavo peiliais ar šakutėmis į lėkštes, kad jaunieji pasibučiuotų, o buvo dainuojama "Karti, karti, degtinė karti..."

Knyga bus visiems naudinga, ypač jaunimui, kuriam jau ne visos lietuviškos tradicijos yra žinomos. Be abejo, kad, turint jaunimą mintyje, ir buvo parūpintas angliškasis šios knygos vertimas.

Knygos kalba aiški ir taisyklinga (žinoma, išvengti vienos kitos korektūros klaidos nedaug kam pasiseka).

Rašant apie švenčių ir įvairių šeimos įvykių papročius, neužmiršta pridėti lietuviškų vardų, valgių receptų, dainų ir giesmių sąrašus.

Pratarmėje autorė dėkoja už įvairių pagalbą Kaziui Skaisgiriui, Petrui Aleksai, savo motinai, Česlovui Grincevičiui, Broniui Kvikliui, Vyteniui Statkui ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenei.

Jurgis Gimbutas. JONAS ŠIMOLIŪNAS, inžinierius, valstybininkas, profesorius. Išleido Lietuvos Šaulių sąjunga tremtyje 1988 m. Čikagoje. Kieti viršeliai, 229 psl., kaina nepažymėta.

V. Trumpa. LIETUVA XIX AMŽIUIJE. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1989 m. Čikagoje. Kieti viršeliai su aplanku, 280 psl., kaina 12 dol. Redagavo Liūtas Mockūnas. Leidyklos adresas: 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629.

Ričardas Mikutavičius. KAD LIETUVA NEIŠSIVAIKŠČIOTŲ. Variacijos donelaitine tema. Išleido Ateities Literatūros Fondas 1989 m. Čikagoje. Viršelyje Konstantino Bogdano skulptūros "Donelaitis" nuotraukinė grafika. 63 psl., kaina 5 dol. Leidyklos adresas: 7430 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629.

KRISTIJONO DONELAIČIO LITUANISTINIŲ MOKYKLŲ trisdešimties metų sukaktvinis leidinys. Spaudai paruošė ir redagavo Regina Kučienė. Nuotraukos Jono Maleiškos ir Vaclovo Noreikos. Didelis formatas, daug nuotraukų, 224 psl.

LENKŲ ĮVYKDYTAS LIETUVIŲ TAUTOS GENOCIDAS. Paruošė V. P. Uluntaitis. Leidėjas-mecenatas Antanas Marma. Įvairūs dokumentai taip pat lotynų, vokiečių, anglų kalbomis. Išleista Čikagoje 1989 m. Didelis formatas, 332 psl., kaina 12 dol.

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 1(71). Redaguoja Algirdas J. Kasakaitis, 894 E. 223 rd. St., Euclid, OH 44123. Administruoja Adomas Viliušis, 4050 S. Campbell, Chicago, IL 60632. Šio nr. kaina 4 dol.

Į LAISVĘ. Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Nr. 105 (142). Redaguoja J. Baužys, 9124 Sandpiper Ct., Orland Park, IL 60462. Administruoja J. Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Šio nr. kaina 3,50 dol.

MŪSŲ VAIKAS. Nr. 1(14). Skiriamas mažamečių vaikų šeimoms. Leidžia A. L. Montessori dr.-jos auklėtojų sekcija. Redaktorė ir administratorė — Stasė Vaišvilienė. Adresas 3704 W. 68th St., Chicago, IL 60629.

* * * *

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

GIMTAJĄ ŽEMĘ BUČIUOJU ŠIRDIMI

Kęstutis Bruzgelevičius "Tiesoje" rašo, kad gegužės 23 dieną į Lietuvą trumpai viešnagai atvyko poetas Bernardas Brazdžionis. Vilniaus aerouoste svečių sutiko giminės ir artimieji, gausus būrys poeto talento gerbėjų. Kai poetas pasirodė aerostoties tarpduryje — paskendo gėlių jūroje. Nenuostabu: išvakarėse netilo redakcijos telefonai — skaitytojai teiravosi, kada atskrenda lėktuvus su Bernardu Brazdžioniu.

Mitingo, kaip įprasta šiais laikais, nebuvo. Pražilęs, "baltas, baltas, kaip vyšnios viršūnė", kiek pavargęs ir, atrodo, laimingas poetas jį pagerbti atvykusiems vilniečiams perskaitė vieną eilėraštį:

*O Lietuva,
Nuėjusi Golgotos kryžiaus klaikų kelią
Pavasarijančio vasario,
Kai vėliavą trispalvę į rankas imi,
Kiekvieną
Tavo laisvės medžio pumpuru
Pražydusią šakelę,
Kiekvieną
Gimtosios žemės pėdą
Aš bučiuoju širdimi.*

*O Lietuva,
Kurią melu, tulžim, mirties agonija
Ir sielvarto kartybe girdė
Savi ir svetimi,
Kiekvieną sielą, šiltą Dievui,
Ir kiekvieną*

*Tėviškei, Tėvynei Lietuvai
Ištikimą širdį
Glaudžiu aš prie krūtinės
Ir bučiuoju širdimi.*

Ar bereikia sakyti, kokia plojimų audra palydėjo šiuos žodžius?

Bernardą Brazdžionį pasveikino Lietuvos rašytojų sąjungos valdybos pirmininkas Vytautas Martinkus, visuomeninių bendrijų atstovai, poeto gerbėjai.

ROMUI KALANTAI ATIDENGTA MARMURO PLOKŠTĖ

Gegužės 14 dieną Kauno muzikinio teatro sodelyje, toje vietoje, kur prieš 17 metų susidegino jaunuolis Romas Kalanta, atidengta marmuro plokštė jo atminimui. Ta proga čia įvyko mitingas.

Tragiško įvykio sukakties dieną įvyko mitingas ir Vilniuje, Kalnų parke, su šūkiu — "Jaunuomenės gyvėji auka". Jį surengė Jaunimo organizacijų koordinacinė taryba. Vilniaus Arkikatedroje buvo laikomos mišios. (Tiesa)

ĮKURTA CHORŲ SĄJUNGA

Dvi dienas Vilniuje vyko Lietuvos chorvedžių suvažiavimas. Jis įkūrė Respublikos Chorų sąjungą — svanorišką kūrybinę organizaciją. Suvažiavimo delegatai patvirtino Chorų sąjungos veiklos programą, įstatus. Sąjungos prezidentu išrinktas Televizijos ir radijo komiteto vaikų choro meno vadovas Arvydas Girdzijauskas. (Tiesa)

UŽ BLAIVŲ GYVENIMO BŪDĄ

Vilniuje įvyko Lietuvos blaivybės draugijos plenumas. Jis apsvarstė naują draugijos veiklos koncepciją ir įstatų projektą.

Naujoje koncepcijoje siūloma blaivybės sampratą ugdyti nuo pat žmogaus gimimo, apsaugoti nuo alkoholio kūdiko laukiančias moteris, nevartoti svaigalų, kur yra mažų vaikų, siekti blaivybės per žmogaus dvasingumą, taisyti "sausą įstatymą" sau pačiam. Labai svarbu konsoliduoti visas blaivybės pajėgas, siekti, kad būtų priimta valstybinė blaivybės programa. Buvo papildyta ir Blaivybės draugijos taryba bei valdyba. (Tiesa)

PASAULIO LIETUVIŲ CENTRAS

Kaune įvykusioje mokslinėje konferencijoje "Tautinė aukštosios mokyklos koncepcija ir Kauno universitetas" dalyvavę Lietuvoje ir užsienyje gyvenantys lietuvių mokslininkai pasisakė už Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimą, įsteigė naują visuomeninę organizaciją — Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centrą.

Konferencijoje išrinkta centro steigiamoji valdyba. Jos nariais tapo žymūs Lietuvoje, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, Kanadoje ir kitose šalyse gyvenantys mokslininkai. Direktoriais valdyba paskyrė akademiką Vytautą Statulevičių ir Kalifornijos universiteto (JAV) profesorių Algirdą Avižienį.

Centro steigimo statute pabrėžta, kad jis bus nepriklausoma, politiškai neužsiangažavusi įstaiga. Centro nariais galės tapti Lietuvos gyventojai, už tėvynės ribų gyvenantys lietuviai, kitų tautybių lietuviybės labui besidarbuojantys žmonės, dalyvaujantys centro veikloje, mokantys nustatyto dydžio mokesčių.

Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centro veikla bus finansuojama visuomenės lėšomis, sponsorų įnašais ir pajamomis iš savo veiklos. (Komj. tiesa).

BURIAISI ŽEMAIČIAI

Vilniuje įsikūrė Žemaičių kultūros draugijos, veikiančios nuo 1988 metų lapkričio mėnesio Telšiuose, skyrius. Steigiamajame susirinkime dalyvavo per šimtą mokslininkų, inžinierių, mokytojų, studentų ir kitų specialybių žmonių, kilusių iš įvairių Žemaitijos rajonų.

Pagrindinis Vilniaus skyriaus tikslas — puoselėti žemaičių kultūrą, kalbą, kelti istorinę savimonę. Numatyta rinkti istorijos ir etnografijos medžiagą, tautosaką, aktyviai dalyvauti propagandiniame darbe. Valdybos pirmininku išrinktas etnografas S. Gutautas. (Tiesa)

MARIJAMPOLĖ AR KAPSUKAS?

Mažas referendumas parodė, kad Suvalkijoje žmonės nėra praradę atminties ir savigarbos. 76.2% pasisakė už Marijampolę, 23.1% už Kapsuką. (Atgimimas)

KUR VYSKUPO KANKINIO MIRTIES VIETA?

"Laiminga toji tauta, kurios viešpats yra Dievas, nes toji tauta yra nenugalima ir yra amžina" — tai vyskupo V. Borisevičiaus dažnai kartoti žodžiai.

Dar karui nesibaigus, 1945 metais vyskupas buvo suimtas ir žiauriai tardomas Vilniuje. Paleistas sugrįžo, bet pasakė: "Nesidžiaukite, sesutės, neilgai aš čia būsiu".

Antrą kartą suimtas nebegrįžo. Abu kartus suėmimai įvyko tuometiniam religijos reikalų įgaliotiniui begėdiškai vyskupą apgavus: 1945.XII.18 d. iškvietus į Vilnių "svarstyti svarbius Telšių vyskupijos klausimus", o 1946.II.5 kviečiant į tariamą Vyskupų konferenciją.

Likę kelios vyskupo kankinio mirties versijos: Lukiškių kalėjimas, saugumo rūšiai prie Lenino aikštės, Sibiras... Tačiau yra žinių, kad vyskupas Vincentas Borisevičius buvo sušaudytas 1947 metais sausio pradžioje Vilniuje, dabartinėje komendatūroje prie Vilnelės, Gedimino kalno papėdėje. (Atgimimas).

LIETUVOS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ PARTIJA

Lietuvos krikščionių demokratų partija atgaivinta 1989.II.16. Jos garbės nariai yra kardinalas Vincentas Sladkevičius ir vyskupas Antanas Vaičius. (Atgimimas)

IŠ SKURDO TURI GELBĖTI IR ĮSTATYMAS

Atgimstant Lietuvai, pradėta labiau rūpintis daugiavaikėmis šeimomis, invalidais, kitais pagalbos reikalingais žmonėmis. Kalbama apie atlyginimų ir pensijų padidinimą. Tačiau dar per mažai kreipiamas dėmesio į senus ir vienišus žmones, neturinčius jėgų apginti savo žmogiskąsias teises.

Katalikiškoji moterų sambūrio "Caritas" Vilniaus grupės narės Vilniaus miesto Lenino rajone apėmė 76 vienišus žmones, gaunančius 30 rublių pašalpą ir neturinčius kitokių pajamų. Tarp jų 8 vyrai, 68 moterys. Pagal amžių iki 65 metų — 4; nuo 66 iki 80 metų — 16; 80 metų ir vyresnių — 56. Iš šių žmonių pusbadžiu gyvena 11; labai skursta 19; skurdžiai gyvena

21. Kiti gyvena kukliai, globojami giminių. 30 rublių pašalpas gaunančių senų žmonių ir invalidų Lietuvoje yra apie pusaštunto tūkstančio. Iš jų apie du trečdaliai vyresni kaip 80 metų. Varganą šių žmonių gyvenimą būtina kuo skubiausiai gelbėti įstatymais. Siūloma nustatyti oficialią 50 rublių bado ribą — dabar tiek dar pakaktų nemirti iš bado. Nustatyti 70-75 rublių minimalaus pragyvenimo ribą. Tiek pakaktų užsimokėti už kuklų butą ir labai kukliai pragyventi. (Tiesa)

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

ŽINIOS IŠ ZARASŲ

Zarasuose diktatoriškai buvo pakeisti net 15 gatvių pavadinimai. Dar pernai, įsivyraujant stipresniems pertvarkos vėjams ir skleidžiantis tautos atgimimo spinduliams, ryžomės atstatyti Zarasų miesto istorinę tiesą, grąžinti gatvėms istorinius, Stalino patikėtinių nuplėštus pavadinimus — Vytauto, Dariaus ir Girėno, Bukanto. Džiaugėmės, kad mūsų siūlymui pritarė ir rajono vykdomasis komitetas.

Tačiau gatvių pavadinimai tebekabo seni ir šiandien. Vėl kyla juodi debesys, vėl niaukstosi dangus. LKP CK XVII plenumo kai kurių oratorių Stalino laikų tvarkos nostalgija dvelkiančios kalbos vėl pažadino jau snūduriavusius, o gal ir persiorientavusius Stalino žygeivius, jie apipylė skundais ne tik partijos rajono komitetą, bet ir Vilnių, esą fašistai, tai yra — mes, Sąjūdis, grąžindami “buržuazinius” gatvių pavadinimus, norime grąžinti ir fašistinę santvarką, kurios Lietuvoje, kaip teigia mokslininkai, niekad ir nebuvo.

O mūsų tikslas vienas — dabarties ir ateities kartos stiprybės tesisemia iš nesužalotos istorijos puslapių. (Atgimimas)

ŽINIOS IŠ LAZDIJŲ

“Mainos rūbai margo svieto”, — juokauja dzūkai, pradėję skaldyti, kaip žmonės sako, be saiko ir be proto išsikerojusius, išsiplėtojusius kolūkius ir tarybinius ūkius. Kur girdėta, kad mėšlą iš ūkių į laukus tenka vežioti dešimt ir daugiau kilometrų. Vairuotojai sakydavę — “ne mėšlą vežu, o į komandiruotę vykstu”.

Todėl buvęs “Pergalės” kolūkis, nutįšęs panemuniais nuo Krikštonių net iki Noregėlių ir Seiliūnų, susmulkintas į tris kolūkius. Aštro-

Įnagininko vartojimas (II)

Kai kalbama apie veiksmo atlikėją ar kokios nors būsenos sukėlėją, įnagininkas su neveikiamosios rūšies dalyviais nevartotinas. Pvz.: *Jos skruostai buvo saule (= saulės) nubučiuoti. Šveicarijos kalnai miškais padengti (= miškų padengti, miškais apaugę). Šis kraštas pirmiau buvo lietuviais (= lietuvių) apgyventas.*

Įnagininku dažnai pasakomas veiksmo atlikimo būdas. Tokie įnagininkai vadinami būdo įnagininkais, pvz.: *Jis kalbėjo pakeltu balsu. Raitelis jojo šuoliais. Šokėjai sukosi ratu.*

Būdo įnagininkai kartais gali būti panašūs į priemonės įnagininkus. Jie ypač skiriasi tuo, kad priemonės įnagininkus galima pakeisti konstrukcijomis su prielinksniu *su*, ko negalima daryti su būdo įnagininkais. Pvz.,

sios Kirsnos tarybinis ūkis perkirstas į du kolūkius. Keičiami arba grąžinami kolūkiams seni lietuviški vardai. Štai Lenino kolūkio nariai visuotiniame susirinkime nutarė nuo šiol savo kolūkį vadinti senu jotvingišku Leipalingio vardu. (Atgimimas)

KIEK ŠIUO METU LIETUVOJE YRA VYSKUPŲ?

Lietuvoje yra trys arkivyskupai ir šeši vyskupai. Be to, dar yra trys popiežiaus garbės prelatai, devyni monsinjorai, vienas kapitulos prelatas, du kapitulos kanauninkai ir trys garbės kanauninkai. (Atgimimas)

piemonės įnagininkus "kertu kirviu", "rašo pieštuku", galima pakeisti "kertu su kirviu", "rašo su pieštuku". Tačiau negalima sakyti "kalbėjo su pakeltu balsu", "jojo su šuoliais" "sukosi su ratu".

Būdo įnagininkas nevartotinas tokiais atvejais, kur geriau tinka prielinksnio su konstrukcijos, pvz.: *Tą darbą jis atliko nepaprastu uolumu (= su nepaprastu uolumu). Aš tai padarysiu dideliu malonumu (= su dideliu malonumu).*

Kai kurie, nusižiūrėję į rusų kalbą, prieščiai reikšti vartoja žodį "tikslu", bet šį žodį prieščiai reikšti galima vartoti tik su pažyminiu, pvz.: *tuo tikslu, tokiu tikslu, šiuo tikslu* ir pan. Tad yra taisytini tokie sakiniai: *Jis taip padarė tikslu mane ižesti (= norėdamas mane ižesti). Buvo surengta loterija tikslu surinkti pinigų labdarybės tikslams (= norint surinkti, kad surinktume pinigų labdarybės tikslams).*

Įnagininku neturėtų būti reiškiamas laiko kiekis, čia geriau tinka galininkas, pvz.: *Mokinys pasivėlavo penkiomis minutėmis (= penkias minutes) ateiti į mokyklą. Traukinys atėjo dviejomis valandomis (= dvi valandas) vėliau.*

Lietuvių kalboje dažnai yra vartojamas būvio įnagininkas. Juo nurodoma kokio nors asmens, rečiau daikto, būvis: kas yra tas asmuo, kokia jo profesija, kuo jis užsiima ir pan. Sakinyje jis visuomet eina vardinė tarinio dalimi. Reikia pabrėžti, kad lietuvių kalboje būvio įnagininku gali būti tik daiktavardis ir tik labai retai daiktavardiškas įvardis (viskas, jis, tas...). Būdvardžių įnagininkai čia nevartotini, reikia vartoti vardininką. Būvio įnagininkas dažniausiai eina su įvairiomis veiksmažodžio būti formomis. Pvz.: *Dvejus metus jis piemeniu buvo. Tavo tarnu tai jau aš niekad nebūsiu. Būdamas sekretorium, turėjau labai daug darbo. Kareivių nebuves, narsiu vyru nebūsi.*

Būvio įnagininkai dažnai vartojami su veiksmažodžiais *tapti, pasidaryti, apsimesti...* Pvz.: *Mano draugas tapo viršininku. Staiga jis pasidarė visų patarėju. Jis apsimetė mano globėju.*

Būvio įnagininkai dažnokai vartojami ir su veiksmažodžiais *gimti, užaugti, dvėsti, mirti, dirbti, tarnauti, grįžti, atvažiuoti* ir pan. Pvz.: *Vilku gimė, vilku ir dvės. Mažas grūdelis didži*

medžiui užauga. Mano draugas mokosi daktaru. Ji pas mus dirbo kambarinė. Ponais atvyko, ponais ir grįžo.

Su veiksmažodžiais *dirbti, tarnauti* galima vartoti ir konstrukcijas su prielinksniu už, pvz.: *Ji dirbo už kambarinę. Jis tarnavo už sargą.*

Reikia vartoti ne būvio įnagininką, bet vardininką, kai tarinio jungtis yra veiksmažodžio būti esamasis laikas, pvz.: *Lietuviai yra labai gerais darbininkais (= labai geri darbininkai). Dideliu mūsų pasiekimu (= Didelis mūsų pasiekimas) buvo laisvės išsikovojimas. Jie buvo netikrais broliais (= netikri broliai). Sakyčiau, kad jis yra paprastu nesubrendėliu (= paprastas nesubrendėlis).*

Vartotinas ne įnagininkas, o vardininkas, kai kalbama apie pastovią kieno nors ypatybę: vardą, pavardę, pastovią profesiją, pvz.: *Jis vadinasi Jonu, o jo sesuo Maryte (= Jis vadinasi Jonas, o jo sesuo Marytė). Vinco Kudirkos tėvas norėjo, kad sūnus būtų kunigu (= kunigas). Po tėvų mirties duktė liko našlaite (= našlaitė).*

Kai tarinio jungtis būna išreikšta veiksmažodžio būti asmenuojamąja forma, vardinė tarinio dalis turi būti reiškiamą būdvardžių, dalyvių, būdvardiškų skaitvardžių, būdvardiškų įvardžių vardininku, bet jokių būdu ne įnagininku. Pvz.: *Ar jis buvo uolesniu (= uolesnis) už tave? Jie, dar jaunais (= jauni) būdami, vaikščiojo. Jis turėtų būti už tai nubastu (= nubastas). Jis visada buvo pirmuoju mokiniu (= pirmasis mokinytis). Koku (= koks) buvai, tokiu (= toks) ir liksi. Alytus buvęs nežymiu miesteliu (= nežymus miestelis), dabar pasidarė didmiesčiu (= didmiestis).*

Įnagininkas niekad nevartotinas dvejetainio linksnio antruoju dėmenio vietoj dvejetainio vardininko, kilmininko, naudininko, galininko. Dvejetainio vardininko, kilmininko, naudininko ar galininko antrąjį dėmenį keisdami įnagininku, pažeidžiame lietuvių kalbos reikalavimą derinti linksniu būdvardiškąjį dėmenį su daktavardiškuoju. Tai daroma, žinoma, nusižiūrėjus į svetimas kalbas. Pvz.: *Šis sportininkas atbėgo trečiuoju (= trečiasis). Niekad nemačiau tavęs supykusiu (= supykusio). Poezija mums padeda būti jautresniais (= jautresniems). Taip elgdamasis, padarysi jį laimingą (= laimingą).*

■ Jonas Paulius II, balandžio 29 kalbėdamas Madagaskare, pasakė: “Kovokite dėl teisybės, bet išvenkite prievartos”.

■ Lietuvoje “Gimtas kraštas” Nr. 17 pirmame puslapyje išspausdino pasikalbėjimą su nuvykusių ten vysk. P. Baltakiu. Vyskupas pareiškė, kad Maskvoje jį sutiko Lietuvos atstovybės darbuotojai, palydėjo per diplomatinis vartus, net muitininkai nekratė. Leido važiuoti, kur tik širdis geidė.

■ Jaučiama didelė Gorbačiovo atvirumo politikos įtaka. Pats vyskupas pareiškė: “Esame maža tauta. Jei norime išlikti, turime užmiršti praeities skriaudas, siekti bendro tikslo — Lietuvos tautos gerovės... Mums reikalingas pakantumas artimui, susitaikymas.

■ Vilniuje prie “Žinijos” draugijos įsisteigė religijos filosofijos klubas. Per pirmąjį užsiėmimą susipažinta su popiežiaus Jono Pauliaus II enciklika “Solicitudo rei socialis” (Rūpinimasis visuomenės klausimais). “Literatūra ir menas” apie tai skelbdamas Nr. 18 rašo: “Svarstant svarbų Vatikano dokumentą, filosofams ir teologams iškilo daug bendrų problemų, atsirado būtinybė plačiau susipažinti su teologinėmis sąvokomis ir kategorijomis. Antrame susirinkime diskutuota apie nuodėmės struktūrą, o trečiame — aptartas apaštalo Pauliaus laiškas Romėnams. Klubo iniciatyva, filosofijos, sociologijos ir teisės institute įvyko susitikimai su bažnytiniais veikėjais bei mokslininkais iš Vatikano — kunigais profesoriais A. Liuima ir P. Rabikausku, su lietuvių išeivių vyskupu P. Baltakiu”.

Kartais visai be reikalo vartojami įnagininkai: *požiūriu, atžvilgiu, atveju* ir pan. Be jų sakiny s paprastai būna sklandesnis ir aiškesnis. Pvz.: *Estetiniu požiūriu* (= *Estetiškai*) šis kūrinys yra stipresnis. *Kilmės atžvilgiu* jie visi yra skirtingi (= jie visi yra skirtingos kilmės). *Paso pametimo atveju* (= *pametus pasą*), reikia kreiptis į atitinkamą įstaigą.

■ Lietuvos konservatorijos kamerinis choras, kuris Vilniuje atliko dalį programos arkiv. J. Matulevičiaus minėjime, buvo nuvykęs į konkursą Italijoje. Choras, nuvykęs į Vatikaną, giedojo popiežiaus laikomose mišiose ir apsilankė Šv. Kazimiero kolegijoje.

■ Meksikos prezidentas Carlo Salinas Gortari, pasikvietęs vyskupų delegaciją pietų, 1989 m. pradžioje aptarė Bažnyčios ir valstybės santykius. Pasitarime dalyvavo ir Vatikano atstovas. Pasitarimuose buvo palanki nuotaika.

■ Prancūzijoje, Angers mieste, dokumentinių filmų tarptautinio festivalio didžioji premija paskirta žurnalistui Marian Terleckiui už sukūrimą dokumentinio filmo apie kunigą Jerzy Popieluszko, kurį 1984 m. žiauriai nužudė lenkų komunistinės valdžios milicininkai.

■ Į Europą iš Brazilijos nuvykęs kun. P. Urbaitis, lankydamas ypač įvairias Italijos vietas, rinko medžiagą apie saleziečių auklėtinį Petrą Perkumą, kurio beatifikacijos bylą norima iškelti.

■ Vakarų Vokietijoje, kaip parodė 1987 m. gyventojų surašinėjimas, yra 26,2 mil. gyventojų katalikų, taigi — 42,9 %, ir 25,4 mil. evangelikų, kas sudarė 41,6%. Taigi V. Vokietija jau daugiau katalikiška, kaip protestantiška.

■ Argentinoje vysk. P. Brazio įsteigtas laikraštis “Laikas” atšventė 40 m sukaktį. Jį leidžia tėvai marijonai. Redaguoja kunigas Aug. Steigvilas ir Ant. Lubickas.

■ Libane, Beiruto mieste, į vienuolyną, kur yra pontifikalinės šalpos misija, kovų metu pataikė bomba. Seselių nesužeidė, bet išmušė langus, ir vienuolės naktį turėjo praleisti rūsyje.

■ Pranciškonų ordinas priimtas į Jungtinių tautų nevalstybinių organizacijų grupę.

■ 80% JAV kolegijų ir universitetų studentų pareiškė, kad religija yra svarbi jų gyvenime. Tokie duomenys gauti, “Christian Broadcasting” radijo programai apklausinęjus 539 studentus. Likusieji irgi pareiškė, kad religija turi tam tikrą svarbą jų gyvenime, tik 6% pasisakė esą agnostikai ar ateistai.

■ Į Vilniaus katedrą balandžio 6 d. naktį įsilaužė plėšikai ir pagrobė du auksinius vyskupų žiedus, tikinčiųjų aukas, kai kurias kitas

bažnytines brangenybes, padarydami apie pus-
trečio tūkstančio rublių nuostolių. Šeduvoje
sučiuptas šiaulietis Arūnas Dubinskas, atvežtas
į Kauną, parodė, kad buvo įsilaužta į arkika-
tedrą baziliką, nes bažnyčios iki šiol buvo ma-
žiausiai saugomos. Lietuvoje paskutiniu metu
apvogtos kelios bažnyčios, jų tarpe ir Šeduvos.

■ Marijos Kaupaitės, Šv. Kazimiero seserų
vieniūolyno įsteigėjos, beatifikacijos byla pra-
dedama. Postulatoriumi parinktas kun. J. Ku-
zinskas, Švč. M. Marijos Gimimo parapijos
Marquette Parke klebonas. Čikagos didieji
dienraščiai ir televizija duoda pranešimus apie
tai.

■ Prezidentas Bush gegužės 27 d. aplankė
popiežių Joną Paulių II. Turėjo 55 minutes
užtrukusią privačią audienciją. Pasakytose
kalbose popiežius ir JAV prezidentas pabrėžė,
kaip svarbi taika pasaulyje ir kaip svarbus
žmogaus teisių gerbimas.

■ Jonas Paulius II birželio 1-10 d. aplankė
Skandinavijos kraštus: Norvegiją, Islandiją,
Švediją, Daniją, Suomiją. Iš viso tuose kraštuose
nėra nė 200.000 katalikų. Popiežius aplankė
14 miestų, pasiekdamas net arktiką, kur vasarą
saulė nenusileidžia, Suomijoje popiežius buvo
tik už 60 mylių nuo Sovietų Sąjungos. Apie
90% tų kraštų gyventojų yra liuteronai.
Daugelis ir jų dalyvavo popiežiaus sutikime.
Ugdymas ekumenizmą, popiežius kai kur
kalbėjo liuteronų šventovėse.

■ Paryžiaus kardinolas Jean Marie Lustinger
gegužės mėnesį lankėsi Leningrade, Maskvoje,
Latvijoje, Lietuvoje. Kremliaus valdovai jį
pakvietė per Zagorsko patriarchą. Kardinolas,
prieš vykdamas, aplankė Šv. Kazimiero kole-
giją Romoje, surinkdamas daugiau informaciją
apie lankysimus kraštus. Norėjo vykti ir į
Ukrainą, bet ten nebeleido, o Vilniuje buvo
šiltai priimtas. Grįžęs į Paryžių, pasikalbėjime
su spaudos atstovais priminė, kad jam nebuvo
leista aplankyti Ukrainos katalikų. Spauda tuo
taip pat buvo pasipiktinusi. Maskva, pajutusi,
kokį priešišumą Vakaruos sudarė tas
uždraudimas vykti į Ukrainą, atsiuntė specialų
kvietimą Ukrainą vis dėlto aplankyti.

■ Sovietų Sąjungoje, kaip skelbia jų religinių
reikalų taryba, praeitais metais įregistruota

1.610 naujų parapijų, grąžinta tikintiesiems 937
pastatai, duota 143 leidimai statyti bažnyčias.

■ Pasaulio krikščionių enciklopedijos re-
daktorius Dovydas Barret paskelbė, kad kasmet
visame pasaulyje nužudoma 325.000 krikš-
čionių. Nuo Kristaus laikų pasaulyje buvę nu-
kankinta 40 mil. krikščionių.

■ Vatikano laikraštis per metus duoda nuos-
tolio 5 mil dol.

■ A.a. prel Jonas Balkūnas mirė 1989 m.
gegužės 31 d. Matulaičio namuose, Putname.
Palaidotas birž. 5 d. iš Maspetho Atsimainymo
par. bažnyčios prie mirusios motinos ir sesers
kapo. Buvo gimęs 1902 m. Kunigu įšventintas
1926 m. Veiklus visuomenininkas daugelyje
patriotinių organizacijų. Vienas iš Amerikos
Lietuvių Tarybos steigėjų bei Lietuvių
Bendruomenės organizatorių. Bendradarbiavo
spauodoje. Geras pamokslininkas, radijo kal-
bėtojas.

■ Paryžiuje, Notre Dame katedroje, kard.
Lustinger birželio 4 d. laikė šv. mišias už Lie-
tuvą, koncelebruojant Prancūzijos liet. katalikų
misijos vadovui kun. J. Petrošiui. Giedojo Kau-
no valstybinis choras. Dalyvavo ir daugelis ten
vykstančios tarptautinės konferencijos narių, jų
tarpe ir Didžiosios Britanijos ambasadorius Sir
Anthony Williams. Pamoksle kardinolas malon-
iai prisiminė savo lankymąsi Lietuvoje šį pa-
vasarį.

■ Telšiuose, Rainių miškelyje, pagerbiant at-
minimą ten komunistų nukankintų lietuvių,
nutarta pastatyti medinę koplyčią. Pasiryžta iš
Žemaitijos laukų suvežti akmenis koplyčios
pamatams. Šį sumanymą remia Telšių vyskupas
A. Vaičius. Talkina architektas A. Žebrauskas.

■ Kazakstane apie 20 m. gyvena lietuviai kuni-
gas Albinas Dumbliauskas. Dirba greitosios pa-
galbos šoferiu. Gyvena Karagandos mieste, kur,
gavęs leidimą, pastatė bažnyčią. Religinis pa-
tarnavimus teikia vakarais ir šventadieniais.

■ JAV-se kelios lietuvių parapijos švenčia ju-
biliejus: Šv. Kryžiaus parapija Daytone — 75
m., Šv. Kazimiero parapija Racine, Wisc., per-
nai atšventė 75 m., Šv. Juozapo parapija Bing-
hamtone, N.Y., — 75 m.

■ Prienų bažnyčioje sausio 27 d. buvo dvasi-

PAULIUS AUGIUS

Šių metų rugsėjo mėn. 2 d. su-eina lygiai 80 metų nuo dail. Pau-liaus Augiaus (Augustinavičiaus) gimimo. Ši „Laiškų lietuviams“ nu-merį iliustruojame jo kūrinių nuotraukomis.

Paulius Augius gimė ir vaikystę praleido Žemaičių Kalvarijoje, kur kasmetiniai atlydai su maldininkų būriais, giesmės, procesijos, kry-žiaus keliai, pakelių koplytėlės pasi-liko jo atmintyje ir darė aiškia įtaką jo kūrybai. Persikėlęs su šeima į Telšius, čia baigė gimnaziją ir 1929 m. įstojo į Kauno Meno mokyklą, kurioje tada dėstė mūsų meno vete-ranai: Adomas Galdikas, Adomas Varnas, Antanas Žmuidzinavičius ir kiti. Čia jis mokėsi šešerius metus. Baigęs Meno mokyklą 1935 m.,

rudenį išvyksta į Paryžių gilinti meno studijų. Paryžius jam nepadaro didelės įtakos, jis pasilieka ištikimas lietuviškai dvasiai. Paryžiuje jis studijuoja grafiką ir spaudos meną. Jo diplominis darbas Paryžiuje — „Žemaičių vestuvės“ (spal-voti medžio raižiniai). 1938 m. dailės parodoje Kaune jis laimi už grafiką I premiją.

Paulius Augius visą gyvenimą pa-siliko ištikimas savo pamėgtai meno sričiai — medžio ir lino raižiniams. Jis taip pat dėstė Kauno taikomosios dailės institute, rašė spaudoje dailės klausi-mais.

Paulius Augius buvo malonaus cha-rakterio, draugiškas, pareigingas, pavyzdingas šeimos tėvas ir vyras. Mirė 1960 m. smegenų vėžiu, tesirgęs vos tris savaites.

nam susikaupime pagerbtas prof. dr. A. Ma-ceina, prisimenant šį stiprų krikščioniškosios filosofijos atstovą.

■ Kaune, Karmelitų bažnyčioje, praeitų metų gruodžio 2 d. suruoštas vieno iš žy-miausių Lietuvos katalikų mokslininkų prof. Prano Dovydaičio 101 metinių minėjimas. Pamokslininkas nušvietė jo didelį įnašą į Lie-tuvos mokslą ir jo nuopelnus katalikų Bažnyčiai.

■ JAV savo nauju ambasadoriumi prie Vati-kano paskyrė Tomą Melany. Jis yra buvęs JAV ambasadoriumi Ugandoje, taipgi yra buvęs Švč. Širdies universiteto prezidentu Bridgeporte, Conn.

■ Jonas Paulius II dar šiais metais planuoja vykti į Indoneziją, Pietų Korėją, Hong Kongą ir Macao.

■ Vatikano valstybės finansams tvarkyti pakviesti pasauliečiai. Pakviesta po vieną finan-sininką iš Amerikos, Italijos, Ispanijos, Švei-carijos ir Vokietijos. Jie, išsirinkę savo tarybos direktorių ir jo pavaduotoją, tvarkys finansinius reikalus savarankiškai. Ligšiolinis Vatikano fi-nansų tvarkytojas arkiv. P. Marcinkus pasilieka Vatikano valstybės gubernatorium.

■ Centrinėje Amerikoje, Salvadore, birželio mėnesį iš pravažiuojančio sunkvežimio buvo peršauta galeistingoji seselė, vienuolė Mary MacKey, 73 m., įsikūnijusio Žodžio šaričių vie-nuolyno narė. Ji tose misijose globojo našlaičius prieglaudoje. Peršauta jos galva. Gydytojai mano, kad ji išgijusi turbūt neteks kairės akies. Dvi kitos su ja sunkvežimėlyje važiavusios seselės liko nesužeistos.

Juoz. Pr.

“Laiškų lietuviams” sukaktis ir konkursas

Ateinančių metų vasario mėnesį sueina lygiai 40 metų nuo “Laiškų lietuviams” pasirodymo. Ši sukaktis bus paminėta metinėje šventėje balandžio 22 d., per Atvelykį. Skelbiame ir ateinančių metų konkursą. Tai bus jau 31-asis konkursas. Tiek suaugusieji, tiek jaunimas galės rinktis kurią nors iš šių temų:

1. Tikėjimo ir lietuviybės įtaka mano gyvenimui.
2. Mūsų šeimų pagrindinės problemos.
3. Ko aš pasigendu lietuvių spaudoje.
4. Moters vieta Bažnyčioje ir visuomenėje.
5. Kokią įtaką padarė mūsų lietuviškai veiklai glaudesni ryšiai su Lietuva.

Konkursas baigiasi kovo mėn 1 d. Tiek suaugusiems, tiek jaunimui skiriamos 5 premijos: I — 200 dol., II — 150 dol., III — 100 dol., IV — 75 dol., V — 50 dol. Kiekvienam, dalyvavusiam jaunimo konkurse ir nelaimėjusiam premijos, skiriame pinigines dovanas už dalyvavimą konkurse. Dažnai pasitaiko, kad keli laimi tą pačią premiją, todėl dabar turimų mecenatų gali ir neužtekti. Premijų mecenatai jau davę ar pasižadėję duoti: Dr. Albina Prunskienė — 300 dol., Prel. Juozas Prunskis — 200 dol., Jonas ir Vanda Prunskiai — 200 dol., Stefanija Rudokienė — 100 dol., Sofija Plenienė — 100 dol., Bronius ir Jadvyga Jaukauskai — 100 dol., Vaclovas ir Margarita Momkai — 100 dol., Teodoras ir Barbora Blinstrubai (a.a. Bronės Stulgienės atminimui) — 100 dol., praėjusių metų likutis — 100 dol. Visiems mecenatams nuoširdžiai dėkojame. Dar iki šiol niekad nereikėjo premijų prašyti, visuomet atsirasdavo pakankamai savanorių.

Įdomi “Laiškų lietuviams” eskursija

Š.m. gruodžio 4-11 d. ruošiamo ekskursiją laivu. Aplankysime Venecuelos sostinę Caracas ir penkias salas: St. Thomas (Virgin Islands) — tai žinoma be muito apsipirkimo vieta; Martinique, kur gyveno ir kūrė garsusis dailininkas Gauguin; Grenada, kur neseniai kariavo argentiniečiai su anglais; Margarita — sala prie Venecuelos krantų ir Puerto Rico. Išskrendame ir parsikrendame iš San Juan (Puerto Rico). Caracas mieste bus proga susitikti su Venecuelos lietuviais. Ekskursijos kaina tikrai labai prieinama: 1000-1100 dol., žinoma, įskaitant maistą laive 6 kartus per dieną! Plauksime naktimis, o dienomis (išskiriant paskutinį sekmadienį) lankysime egzotiškas salas. Skubinkitės registruotis, nes netrukus turėsime duoti įstaigai keleivių pavardes. Dalyvavusieji šioje ekskursijoje tikrai nesigailės ir ją ilgai prisimins. Registracija: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 239-9787.

Pakeliama nuo ateinančių metų pradžios “Laiškų lietuviams” prenumerata. Metinė prenumerata į visus kraštus (įskaitant Lietuvą) bus 15 amerikietiško dol. Oro paštu į Lietuvą — 40 dol.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užbalienė, Gediminas Vakaris. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Tel. (312) 737-8400. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.